

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ *και* ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

INSTITUTE of EUROPEAN
INTEGRATION and POLICY

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΤΟΥΡΚΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ *και* ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
RESEARCH UNIT TURKEY
ECONOMY, POLITICS and INTERNATIONAL RELATIONS

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τεύχος 2

Φεβρουάριος 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Καθηγητής Πάνος Καζάκος

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Αθανάσιος Κοτσιαρός (thkotsiaros@pspa.uoa.gr)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Editorial.....	3
----------------	---

A. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

1. <u>Διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση</u>	
i. Η έκθεση Προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	4
ii. Στρατηγική για τη Διεύρυνση και οι κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2007- 2008.....	6
iii. Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας	6
iv. Το Συμβούλιο Υπουργών Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων. Το κείμενο της Αναθεωρημένης Εταιρικής Σχέσης ΕΕ-Τουρκίας.....	8
v. Τα κεφάλαια των διαπραγματεύσεων.....	10
2. <u>Τουρκία – Ηνωμένο Βασίλειο: Η Συμφωνία Στρατηγικής Συμμαχίας.....</u>	12

B. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. <u>ΦΑΚΕΛΟΣ: ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ</u>	
i. Πολεμικές επιχειρήσεις στην Νοτιοανατολική Τουρκία.....	17
ii. Συνέντευξη του Πρωθυπουργού για το Κουρδικό.....	20
iii. Συμβόλαια πετρελαίου στο Βόρειο Ιράκ.....	21
iv. Οι θέσεις του φιλοκουρδικού Κόμματος της Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP) σχετικά με το Κουρδικό.....	22
v. The Kurdistan Workers Party: history, structure and activites. (by: D. Tsikoudi).....	22
2. <u>Το «Σχέδιο Δράσης» του 60^{ου} κυβερνητικού προγράμματος.....</u>	25
3. <u>Συνταγματική τροποποίηση για την άρση απαγόρευσης της χρήσης της ισλαμικής μαντίλας.....</u>	26
4. <u>Ο νέος νόμος για τα Κοινωφελή Ιδρύματα (Βακούφια) και οι αντιδράσεις του MHP.....</u>	27

Γ. ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΤΥΠΟ

1. Doğan Y. P., “Greek Orthodox Patriarchate wants seized churches back”, Zaman online, 07.02.2008.....	31
2. Özyay M., “Energy and the new Cyprus problem”, Turkish Daily News, 11.02.2008.....	33

Δ. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

A. <u>Έγγραφα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.....</u>	34
B. <u>Δευτερογενείς πηγές .....</u>	35
Γ. <u>Πηγές πληροφόρησης στο Διαδίκτυο.....</u>	37

Editorial

Οι εξελίξεις στην Τουρκία τους τελευταίους μήνες ήταν ραγδαίες. Μετά την διεξαγωγή δημοκρατικών Βουλευτικών και Προεδρικών εκλογών και την σταθεροποίηση της δημοκρατικής τάξης, η νέα κυβέρνηση επιδίωξε την ομαλοποίηση και την πρόοδο των διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι αντιδράσεις ορισμένων κρατών μελών απέναντι στην προοπτική Τουρκικής ένταξης και η αυξανόμενη ένταση στην Νοτιοανατολική Τουρκία δημιούργησαν ένα σχετικά αρνητικό κλίμα για την επίτευξη ουσιαστικής προόδου στις διαπραγματεύσεις.

Στις αρχές Νοεμβρίου δημοσιεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Ετήσια Έκθεση Προόδου για την Τουρκία και το κείμενο της Στρατηγικής για τη Διεύρυνση και οι κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2007 – 2008, υπό το ενδεχόμενο μάλιστα διεξαγωγής στρατιωτικής επιχείρησης κατά του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος στο Βόρειο Ιράκ. Νωρίτερα, είχε δημοσιευτεί το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας. Όλα τα κείμενα σχολιάζουν θετικά τη διεξαγωγή δημοκρατικών εκλογών, περιέχουν ωστόσο επικριτικές αναφορές για την έλλειψη προόδου σε συγκεκριμένους τομείς. Αρκετά αυστηρές είναι οι αναφορές που αφορούν τη μη εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Τελωνειακής Ένωσης, την έλλειψη ελευθερίας λόγου, τον ισχυρό ρόλο του στρατού στην πολιτική ζωή και το μη σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Παρά τις αντιδράσεις συγκεκριμένων κρατών μελών και τις επικρίσεις των Ευρωπαϊκών θεσμών, δύο νέα κεφάλαια διαπραγματεύσεων άνοιξαν στις 12 Δεκεμβρίου 2007 (το κεφάλαιο 21 για τα «πανευρωπαϊκά δίκτυα» και το κεφάλαιο 28 που αφορά την «υγεία και την προστασία των καταναλωτών»).

Επίσης σημαντική εξέλιξη, με σημαντικές γεωστρατηγικές προεκτάσεις, θεωρείται η συμφωνία στρατηγικής συμμαχίας της Τουρκίας με το Ηνωμένο Βασίλειο. Η συμφωνία προβλέπει την σύσφιξη σχέσεων των δύο χωρών και την άρση της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων. Μάλιστα, η συγκεκριμένη συμφωνία ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων, καθώς στο κείμενο τα κατεχόμενα αναφέρονταν αρχικώς ως «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου», αναφορά που ύστερα από τις έντονες διπλωματικές πιέσεις της Λευκωσίας και της Αθήνας αφαιρέθηκε.

Στην εσωτερική πολιτική, η νέα κυβέρνηση επιχείρησε την κύρωση νέων νομοσχεδίων για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων. Στην επικαιρότητα κυριάρχησε το ζήτημα της άρσης απαγόρευσης της χρήσης της ισλαμικής μαντίλας σε δημόσιους χώρους. Μετά τις συνταγματικές τροποποιήσεις, ο νόμος ενεκρίθη από την Τουρκική Εθνοσυνέλευση στις 9 Φεβρουαρίου 2008, παρά τις έντονες ενστάσεις του Λαϊκού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος και των κοσμικών κύκλων.

Εξαιρετικής σημασίας επίσης για τα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Τουρκία αποτέλεσε ο νέος νόμος της κυβέρνησης Ερντογάν σχετικά με τη λειτουργία των Κοινοφελών Ιδρυμάτων στην χώρα. Ο νέος νόμος, που ήταν πάγιο αίτημα της ΕΕ, ρυθμίζει εκκρεμότητες σχετικά με το καθεστώς λειτουργίας των Βακουφίων, ώστε καθίσταται δυνατή (κυρίως για τα ιδρύματα των Χριστιανικών και Εβραϊκών μειονοτήτων) η επιστροφή μέρους των δημευμένων περιουσιών τους που αφορά σε παλαιά σχολικά κτήρια, εκκλησίες και ορφανοτροφεία.

Παράλληλα, η κατάσταση στην Νοτιοανατολική Τουρκία παραμένει έκρυθμη. Οι συγκρούσεις και οι περιορισμένες έκτασης επιχειρήσεις κατά στόχων του PKK κατά μήκος των συνόρων τους τελευταίους μήνες εξελίχθηκαν σε ευρείας κλίμακας επιχείρηση εντός του εδάφους του Βορείου Ιράκ. Ο στρατός, ο οποίος έλαβε την έγκριση της Τουρκικής βουλής για διεξαγωγή επιχειρήσεων τον Οκτώβριο, ξεκίνησε στις 21 Φεβρουαρίου ξεκίνησε επιχειρήσεις με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις υπό εξαιρετικά δυσμενείς καιρικές συνθήκες μέσα στην επικράτεια του Ιράκ. Ο Τούρκος Πρωθυπουργός εγγυάται την εδαφική ακεραιότητα του Ιράκ και διαβεβαιώνει ότι οι επιχειρήσεις θα είναι σύντομης διάρκειας. Ωστόσο, η εμπειρία του παρελθόντος δείχνει ότι η απεμπλοκή από μια εμπόλεμη κατάσταση δεν είναι ούτε απλή ούτε υπηρειακά εύκολη.

Αθ. Κοτσιαρός
Υπεύθυνος Ερευνητικής Μονάδας Τουρκίας

A. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ**1. Διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση****i. Η έκθεση Προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**

Στις 06 Νοεμβρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την Ετήσια Έκθεση Προόδου για την Τουρκία. Σε αυτήν καταγράφεται η πρόοδος της χώρας προς την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου. Ωστόσο, διαπιστώνονται παράλληλα και σημαντικές ελλείψεις σε συγκεκριμένους τομείς και επισημαίνονται οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις για την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων που απαιτούνται για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή οικογένεια.

Σύμφωνα με κοινοτικούς παρατηρητές, το γενικό πνεύμα των κειμένων της Επιτροπής για την Τουρκία είναι να εμφανισθούν όλα τα θετικά στοιχεία των επιδόσεων της χώρας το 2007 προκειμένου να ενισχυθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες.

Στην Έκθεση Προόδου του 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημειώνει ότι αναμένει πρόοδο στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας προσθέτοντας πως τουλάχιστον δυο κεφάλαια, αυτό για την Προστασία του Καταναλωτή και της Υγείας και αυτό για τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα μπορούν να ανοίξουν. Ο αρμόδιος Επίτροπος για τη διεύρυνση, Όλι Ρέν, μιλώντας σε δημοσιογραφική διάσκεψη στις Βρυξέλλες με την ευκαιρία της δημοσιοποίησης των εκθέσεων προόδου των υποψηφίων (Κροατία, ΠΓΔΜ, Τουρκία) και των εν δυνάμει υποψηφίων χωρών (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Σερβία, Κόσοβο), υπενθύμισε πως οκτώ κεφάλαια δεν θα ανοίξουν μέχρις ότου η Τουρκία να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις της σε σχέση με το Πρωτόκολλο της Άγκυρας σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2006.

Η Έκθεση σημειώνει ότι η Άγκυρα αντιμετώπισε μια σοβαρή εσωτερική πολιτική κρίση, η οποία έληξε με τις κοινοβουλευτικές και προεδρικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν μέσα στο 2007. Οι δημοκρατικές εκλογές οδήγησαν κατά τον Ο. Ρέν στην ενίσχυση του δημοκρατικού χαρακτήρα της χώρας και των θεσμών της.

Ωστόσο, η Τουρκία δεν σημείωσε καμία πραγματική πρόοδο στη μεταρρύθμιση των υπαρχόντων περιορισμών στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η αναθεώρηση των πρακτικών λογοκρισίας κρίνεται απαραίτητη. «Το άρθρο 301 πρέπει να ακυρωθεί ή να αναθεωρηθεί χωρίς καθυστέρηση», πρότεινε ο κ. Rehn, αναφερόμενος στο άρθρο στον ποινικό

κώδικα της χώρας που ποινικοποιεί τις προσβολές ενάντια στην Τουρκικότητα. Ο Επίτροπος πρόσθεσε, «δεν είναι αποδεκτό σε μια ευρωπαϊκή δημοκρατία οι συγγραφείς, οι δημοσιογράφοι, οι ακαδημαϊκοί και άλλοι διανοούμενοι διώκονται απλά επειδή εκφράζουν τη γνώμη τους». Μάλιστα, σε μία προσπάθεια να ενισχυθεί η πίεση για τη δράση της Άγκυρας στο θέμα, οι Βρυξέλλες έχουν προτείνει να εγκριθεί το άνοιγμα του κεφαλαίου διαπραγμάτευσης στον τομέα των δικαστικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων μόνο αφού αναθεωρεί ο Τουρκικός ποινικός κώδικας.

Εκτός από την κριτική στην ελευθερία λόγου, η Έκθεση Προόδου επικρίνει επίσης τον ισχυρό ρόλο του στρατού στην πολιτική ζωή της χώρας και υπογραμμίζει την ανάγκη να τεθεί αυτός υπό τον έλεγχο της πολιτικής ηγεσίας. «Οι οπλισμένες δυνάμεις συνεχίζουν να ασκούν τη σημαντική πολιτική επιρροή στην Τουρκία, ιδιαίτερα μέσω των δημόσιων δηλώσεων από τους ανώτερους στρατηγούς στα ζητήματα όπως η Κύπρος, την κοσμικότητα και το κουρδικό», επισήμανε ο ανώτερος υπάλληλος της ΕΕ.

Ομοίως, «καμία πρόοδος» δεν φάνηκε στον τομέα της προστασίας των μειονοτήτων και στην εξασφάλιση

Ερντογάν: Εμπόδια στην ένταξη της Τουρκίας θέτει η Ε.Ε.

Ο Τούρκος Πρωθυπουργός σε δηλώσεις του σχετικά με τις ευρω-τουρκικές σχέσεις, κατηγόρησε την Ε.Ε ότι θέτει εμπόδια στην ένταξη της χώρας του. Δεδομένης της γεωγραφικής θέσης της και του πολιτισμικού υπόβαθρού της, η Τουρκία αποτελεί σημαντικό προμαχώνα ενάντια στη σύγκρουση των πολιτισμών, υποστήριξε ο Ερντογάν. «Δυστυχώς, υπάρχουν ορισμένοι πολιτικοί φραγμοί και λυπούμαστε πολύ όταν βλέπουμε να εγείρονται αυτοί οι φραγμοί. Λυπούμαστε που βλέπουμε η Ε.Ε να θεσπίζει νέους κανόνες μετά την έναρξη του παιχνιδιού», τόνισε. Ωστόσο, ο Τούρκος πρωθυπουργός επανέλαβε ότι η χώρα του παραμένει αποφασισμένη να πετύχει την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διευκρινίζοντας ότι η Άγκυρα γνωρίζει πως πρόκειται για μια «μακρά διαδικασία».

πολιτιστικής ποικιλομορφίας σύμφωνα με τις αρχές της ΕΕ. «Τα παιδιά των οποίων μητρική γλώσσα δεν είναι τα τουρκικά δεν μπορούν να μάθουν τη μητρική γλώσσα τους στο τουρκικό δημόσιο σύστημα εκπαίδευσης», επισημαίνει η ετήσια Έκθεση Προόδου, προσθέτοντας ότι παραμένουν ιδιαίτεροι περιορισμοί στην χρήση της κουρδικής γλώσσας. Επίσης, σύμφωνα με την έκθεση, οι μη-μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες «συνέχισαν να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα όπως τα περιορισμένα δικαιώματα ιδιοκτησιών», ενώ το νομικό πλαίσιο που εγγυάται την ισότητα των δύο φύλων είναι σε ισχύ αλλά πρέπει «να εφαρμοστεί στην κοινωνική πραγματικότητα».

Ελληνοτουρκικές σχέσεις και Κυπριακό:

Η ετήσια έκθεση προόδου ικανοποιεί αρκετά τις επιδιώξεις της Αθήνας και της Λευκωσίας σχετικά με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό.

Αναφορικά με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, ιδιαίτερα θετική εξέλιξη θεωρείται και το γεγονός ότι για πρώτη φορά σε κοινοτικό κείμενο γίνεται αναφορά στις συνεχιζόμενες παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου στο Αιγαίο και στο γεγονός ότι η Ελλάδα έχει διατυπώσει επίσημες διαμαρτυρίες. Σημαντική εξέλιξη αποτελεί επίσης η αναβάθμιση της αναφοράς στο «casus belli» και ο χαρακτηρισμός του πλέον ως «απειλή». Επίσης, υπάρχουν εκτεταμένες αναφορές στα κείμενα για την ανάγκη σχέσεων καλής γειτονίας της Τουρκίας με την Ελλάδα και η ανάπτυξη της περιφερειακής συνεργασίας της. Ακόμη λόγος γίνεται στις θρησκευτικές ελευθερίες των μειονοτήτων και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως και τα δικαιώματα των ελληνικών μειονοτήτων στην Ίμβρο και την Τένεδο.

Συγκεκριμένα, σχετικά με τις θρησκευτικές ελευθερίες, τονίζεται ότι «η Άγκυρα συνεχίζει να μην επιτρέπει την επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, ενώ ο Οικουμενικός Πατριάρχης δεν είναι ελεύθερος να χρησιμοποιεί τον εκκλησιαστικό τίτλο του Οικουμενικού σε καμία περίπτωση.» Επισημαίνεται επίσης ότι «η τουρκική νομοθεσία δεν προβλέπει την αναγκαία νομική βάση προς αυτήν την κατεύθυνση, με αποτέλεσμα το Πατριαρχείο να μην έχει διεθνή νομική προσωπικότητα. Σύμφωνα με την Έκθεση, είναι ανάγκη να συσταθεί το νομικό πλαίσιο για την ομαλή λειτουργία όλων των θρησκευτικών Κοινοτήτων της Τουρκίας, ώστε αυτές να μπορούν να λειτουργούν χωρίς τους περιορισμούς που τους επιβάλλονται σήμερα.»

Όσον αφορά τις σχέσεις της Τουρκίας με την Κύπρο, η έκθεση αναφέρεται στην έλλειψη οποιασδήποτε προόδου προς την κατεύθυνση της ομαλοποίησης και της εφαρμογής του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Τελωνειακής Ένωσης. Επισημαίνεται επικριτικά το γεγονός ότι η Άγκυρα συνεχίζει να απαγορεύει την προσέγγιση κυπριακών πλοίων και αεροπλάνων σε τουρκικά λιμάνια και αεροδρόμια. Ακόμα γίνεται αναφορά στη συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006 μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων ως προπαρασκευαστικό στάδιο για διαπραγματεύσεις προς εξεύρεση λύσης.

Η αναφορά αυτών των θεμάτων τόσο στην ίδια την έκθεση προόδου όσο και στα δύο κείμενα που τη συνοδεύουν, αυτό δηλαδή της «Στρατηγικής για τη Διεύρυνση» και των «Συμπερασμάτων της Προεδρίας» χαρακτηρίζονται ως θετική εξέλιξη από την ελληνική και την κυπριακή διπλωματία. Και στα τρία κείμενα ικανοποιούνται οι ελληνικές και κυπριακές διεκδικήσεις αφού μεταξύ άλλων τονίζεται η πλήρης έλλειψη προόδου στην ικανοποίηση και εκπλήρωση των κριτηρίων ένταξης, υπογραμμίζεται η ανάγκη σχέσεων καλής γειτονίας και επικρίνεται η στάση της χώρας σε σχέση με την μη εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Τελωνειακής Ένωσης.

Η αντίδραση της Άγκυρας στην Έκθεση Προόδου:

Ως αντίδραση εκ μέρους της Άγκυρας στην Ετήσια Έκθεση Προόδου, το Τουρκικό Υπουργείο των Εξωτερικών αναφέρει σε ανακοίνωσή του ότι η τουρκική κυβέρνηση και ο τουρκικός λαός υποστηρίζουν το στόχο της ένταξης. Συγκεκριμένα, η ανακοίνωση αναφέρει:

«Η αποφασιστικότητα της τουρκικής κυβέρνησης διατηρείται και η επιμονή της να ξεπεράσει τις ελλείψεις της και να εφαρμόσει τις μεταρρυθμίσεις αυξάνεται σε σημαντικό βαθμό. Είμαστε αποφασισμένοι να συνεχίσουμε να εφαρμόζουμε τις μεταρρυθμίσεις έως ότου η χώρα μας φθάσει στον υψηλότερο βαθμό στους τομείς της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», αναφέρει η ανακοίνωση του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών. Η ανακοίνωση επισημαίνει ότι η Τουρκία κάνει προσπάθειες με καλή θέληση. «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει τέτοιες εκθέσεις κάθε χρόνο για όλες τις υποψήφιες χώρες. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει κανονισμούς και μέτρα, αλλά δεν εξετάζει τις ρυθμιστικές διαδικασίες για τις οποίες έχουν ήδη αρχίσει οι σχετικές διαδικασίες. Οι ελλείψεις που παρατηρούνται στους τομείς των κανονισμών και της εφαρμογής τους θα συνεχίσουν να περιλαμβάνονται στις εκθέσεις που θα συνταχθούν έως το στάδιο της ένταξης», αναφέρει η ανακοίνωση.

ii. Στρατηγική για τη Διεύρυνση και οι κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2007-2008

Στις 06 Νοεμβρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε, μαζί με τις εκθέσεις προόδου για την κάθε χώρα, την «ανακοίνωσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και τη στρατηγική για τη Διεύρυνση και οι κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2007-2008». Σε σχέση με την Τουρκία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνει σημαντική πρόοδο, αλλά και σημαντικές ελλείψεις. Συγκεκριμένα, συμπεραίνει:

«Η Τουρκία προέβη σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις αφότου απέκτησε την ιδιότητα της υποψήφιας χώρας το 1999. Το περασμένο έτος, η Τουρκία διήλθε μια συνταγματική κρίση η οποία οδήγησε σε πρόωρες βουλευτικές εκλογές. Οι εκλογές αυτές ήταν ελεύθερες και αδιάβλητες και η νέα εθνοσυνέλευση αντικατοπτρίζει το πολιτικό φάσμα της χώρας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εξελέγη σύμφωνα με τους συνταγματικούς κανόνες και η δημοκρατία επικράτησε στις σχέσεις πολιτείας-στρατού. Η Τουρκία πρέπει τώρα να δώσει νέα ώθηση στις πολιτικές μεταρρυθμίσεις και να καταβάλει, χωρίς καθυστέρηση, σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες ειδικότερα όσον αφορά την ελευθερία έκφρασης (άρθρο 301 του Ποινικού Κώδικα και άλλη σχετική νομοθεσία) και τα δικαιώματα των μη μουσουλμανικών θρησκευτικών κοινοτήτων. Απαιτούνται επίσης περαιτέρω βελτιώσεις ειδικότερα στη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, την καταπολέμηση της διαφθοράς, την ενίσχυση των δικαιωμάτων των γυναικών, των παιδιών και των συνδικαλιστικών ενώσεων, των πολιτιστικών δικαιωμάτων, καθώς και την εποπτεία των δυνάμεων ασφαλείας από την πολιτική εξουσία.

Σε σχέση με την Κύπρο αναφέρεται:

Η Τουρκία δεν έχει εκπληρώσει την υποχρέωσή της για πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης ούτε για ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εξετάζει την κατάσταση στις επόμενες ετήσιες εκθέσεις της, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2006 που έχουν εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.»

Κατά συνέπεια, κρίνεται ότι:

«Η Επιτροπή αναμένει πρόοδο στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Τουρκία κατά τη διάρκεια του έτους. Τα κεφάλαια για τα οποία έχουν ολοκληρωθεί οι τεχνικές προετοιμασίες, θα ανοιχθούν σύμφωνα με τις καθιερωμένες διαδικασίες. Ο ρυθμός των διαπραγματεύσεων εξαρτάται από τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία. Η πρόοδος της Τουρκίας μπορεί να επιταχυνθεί εάν κατορθώσει να εκπληρώσει τα αρχικά κριτήρια. Η Επιτροπή πρότείνει στο Συμβούλιο η αναθεώρηση των διατάξεων για την ελευθερία της έκφρασης στον τουρκικό ποινικό κώδικα (άρθρο 301 και άλλα σχετικά άρθρα) να αποτελέσει κριτήριο αναφοράς για το άνοιγμα των κεφαλαίων σχετικά με το δικαστικό σύστημα και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η Τουρκία πρέπει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της που αφορούν την πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου στις συμφωνίες σύνδεσης, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2006, και έως ότου η Τουρκία συμμορφωθεί, δεν θα ανοιχτούν οκτώ κεφάλαια.»

iii. Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας

Με μεγάλη πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε στις 24^{ης} Οκτωβρίου 2007 μετά από πρόταση της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων με εισηγήτρια την Ολλανδή ευρωβουλευτή Ο. Ρούιτεν ψήφισμα για τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας. Στο ψήφισμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επιβραβεύει την Τουρκία για την πρόοδό της σε συγκεκριμένους τομείς.

Συγκεκριμένα:

- «συγχαίρει την Τουρκία για την πραγματοποίηση ελεύθερων και δίκαιων εκλογών»,
- «χαιρετίζει την εκλογή του νέου Προέδρου ως ένδειξη της δύναμης της τουρκικής δημοκρατίας»,
- «αναμένει από τη νέα κυβέρνηση να επιταχύνει τη διαδικασία των μεταρρυθμίσεων»,
- «υπογραμμίζει την ανάγκη να εξασφαλιστεί ότι το νέο σύνταγμα θα δημιουργήσει ένα σύστημα

- *ελέγχων και εξισορροπήσεων που θα εγγυάται τον δημοκρατικό και κοσμικό χαρακτήρα του τουρκικού κράτους»,*
- *«χαιρετίζει τη θετική οικονομική ανάπτυξη της Τουρκίας τα τελευταία χρόνια»,*
- *«χαιρετίζει τις προσπάθειες της τουρκικής κυβέρνησης να ευθυγραμμιστεί με το ενεργειακό κεκτημένο της ΕΕ και υποστηρίζει την έναρξη των διαπραγματεύσεων στον τομέα της ενέργειας αμέσως μόλις ολοκληρωθούν οι τεχνικές προετοιμασίες. Ενθαρρύνει την Τουρκία να προσχωρήσει, ως πλήρες μέλος, στην ευρωπαϊκή Ενεργειακή Κοινότητα και έτσι να ενισχύσει περαιτέρω την ενεργειακή συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, τη στήριξη της χρησιμοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τις επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση»,*
- *Τέλος, «χαιρετίζει τη δημιουργία ενός μηχανισμού χρηματοδοτικής στήριξης για την ενθάρρυνση της οικονομικής ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας».*

Από την άλλη πλευρά, το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επισημαίνει την ανάγκη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η Τουρκία στο πλαίσιο της ενταξιακής της πορείας. Το άνοιγμα των λιμανιών και αεροδρομίων σε κυπριακά πλοία και αεροπλάνα, η προώθηση νόμου για τις θρησκευτικές ελευθερίες με έμφαση στο σεβασμό των δικαιωμάτων του Οικουμενικού Πατριαρχείου και οι σχέσεις καλής γειτονίας, είναι ορισμένες από τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η Τουρκία, σύμφωνα με την Ευρωβουλή.

Συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

- *«εκφράζει την ανησυχία του για τις επανειλημμένες παρεμβάσεις των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στην πολιτική διαδικασία και τονίζει ότι χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για την εξασφάλιση πλήρους και ουσιαστικού πολιτικού ελέγχου του στρατού»,*
- *«υπενθυμίζει το προαναφερθέν ψήφισμά του της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, και ειδικότερα τις παραγράφους για τις μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται με στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας της δικαιοσύνης και την καταπολέμηση της διαφθοράς, τον σεβασμό των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών, την υλοποίηση της πολιτικής για μηδενική ανοχή στα βασανιστήρια, καθώς και την προστασία των μειονοτικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων»,*
- *«προτρέπει τη νέα τουρκική κυβέρνηση να υλοποιήσει πλήρως τις διατάξεις της Συμφωνίας Σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της: υπενθυμίζει ότι η μη τήρηση των δεσμεύσεων της Τουρκίας που μνημονεύονται στην Εταιρική Σχέση για την Προσχώρηση θα εξακολουθήσει να επηρεάζει σοβαρά τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων»,*
- *«αποδοκιμάζει το γεγονός ότι ορισμένα πρόσωπα εξακολουθούν να διώκονται βάσει του άρθρου 301 του ποινικού κώδικα»,*
- *«τονίζει την ανάγκη να εγκριθεί το ταχύτερο ένας νόμος περί ιδρυμάτων ο οποίος να αντιμετωπίζει τη σημερινή νομική αβεβαιότητα όσον αφορά το καθεστώς των θρησκευτικών μειονοτήτων και να θεσπίζει ένα σαφές νομικό πλαίσιο που θα τους επιτρέπει να ασκούν ελεύθερα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα, επιτρέποντάς τους μεταξύ άλλων να έχουν ιδιοκτησία και να εκπαιδεύουν κληρικούς. προτρέπει τη νέα τουρκική κυβέρνηση να εναρμονίσει τη στάση της έναντι των θρησκευτικών μειονοτήτων με τις αρχές της θρησκευτικής ελευθερίας, όπως αυτή έχει οριστεί από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων»,*
- *«εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των γυναικών, και ιδίως τα λεγόμενα "εγκλήματα τιμής", εξακολουθούν να προκαλούν σοβαρές ανησυχίες»,*
- *«ανησυχεί σοβαρά για τις συνέπειες τυχόν διασυννοριακής στρατιωτικής επέμβασης τουρκικών στρατευμάτων στο βόρειο Ιράκ: απευθύνει έκκληση στην Τουρκία να απόσχει από οποιοδήποτε δυσανάλογες στρατιωτικές επιχειρήσεις που παραβιάζουν το έδαφος του Ιράκ»,*
- *«αποδίδει μεγάλη σπουδαιότητα στη δέσμευση της Τουρκίας για σχέσεις καλής γειτονίας σύμφωνα με τις απαιτήσεις που προσδιορίζονται στο διαπραγματευτικό πλαίσιο. Επαναλαμβάνει ότι αναμένει από την Τουρκία να τερματίσει κάθε οικονομικό αποκλεισμό και κλείσιμο συνόρων και να απόσχει από απειλές ή στρατιωτικές δραστηριότητες σε σχέση με γειτονικές χώρες. Επαναλαμβάνει την έκκλησή του στην Τουρκία να καταβάλει σοβαρές και*

εντατικές προσπάθειες για την επίλυση των διενέξεων που εκκρεμούν με όλους τους γείτονές της, σε συμφωνία με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τις άλλες σχετικές διεθνείς συνθήκες και συμπεριλαμβανομένης μιας ειλικρινούς και ανοιχτής συζήτησης για τα γεγονότα του παρελθόντος»,

- «εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι δεν έχει συντελεσθεί ουσιαστική πρόοδος στην εξεύρεση μιας ολοκληρωμένης διευθέτησης του κυπριακού ζητήματος και επαναλαμβάνει την έκκλησή του προς τις δύο πλευρές να υιοθετήσουν εποικοδομητική στάση για μια ολοκληρωμένη διευθέτηση στο πλαίσιο του ΟΗΕ, με βάση τις αρχές επί των οποίων εδράζεται η ΕΕ. Υπενθυμίζει, από την άποψη αυτή, τα προηγούμενα ψηφίσματά του στα οποία δηλώνεται ότι η απόσυρση των τουρκικών στρατευμάτων θα διευκόλυνε τις διαπραγματεύσεις για ένα διακανονισμό»,

Οι τροπολογίες που κατατέθηκαν και αφορούσαν την αναγνώριση της γενοκτονίας των Αρμενίων, απορρίφθηκαν όπως και οι τροπολογίες που αφορούσαν τη στρατιωτική κατοχή του βόρειου τμήματος της Κύπρου και ζητούσαν «την άμεση απόσυρση των τουρκικών στρατευμάτων».

iv. Το Συμβούλιο Υπουργών Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων. Το κείμενο της Αναθεωρημένης Εταιρικής Σχέσης ΕΕ-Τουρκίας.

Το Συμβούλιο Υπουργών Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων υιοθέτησε στις 21.01.2008 το κείμενο της Αναθεωρημένης Εταιρικής Σχέσης ΕΕ-Τουρκίας. Σε συνέχεια των Συμπερασμάτων της Συνόδου Κορυφής, του περασμένου Δεκεμβρίου, τα 27 κράτη μέλη επαναβεβαίωσαν για άλλη μια φορά την προσήλωσή τους στην ανάγκη εφαρμογής της διαδικασίας της 8ης Ιουλίου και κάλεσαν εκ νέου την Τουρκία να την υποστηρίξει ενεργά ως μόνη βάση προώθησης μιας συνολικής και βιώσιμης λύσης του Κυπριακού και στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών και σύμφωνα με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«Διακυβερνητικές διασκέψεις» αντί «ενταξιακών διασκέψεων»

Πάντα με αίτημα της Γαλλίας, της οποίας ο πρόεδρος Νικολά Σαρκοζί αντιτάσσεται στην ένταξη της Τουρκίας στο ευρωπαϊκό μπλοκ, οι 27 ηγέτες υιοθέτησαν ένα κείμενο που καθορίζει τις συνόδους των διαπραγματεύσεων με την Τουρκία ενόψει της ενδεχόμενης ένταξης της υπό τον όρο «διακυβερνητικές διασκέψεις», αντί για την συνηθισμένη ονομασία, «ενταξιακές διασκέψεις». Επίσης, από το κείμενο αποτελεσμάτων της Συνόδου Κορυφής της ΕΕ απαλείφθηκαν οι λέξεις «ένταξη» και «μέλος» στις παραγράφους που αναφέρονται στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας. Συγκεκριμένα, το κείμενο αναφέρει:

*«Το Συμβούλιο επιβεβαιώνει ότι ο ρυθμός των διαπραγματεύσεων εξαρτάται συγκεκριμένα από την πρόοδο των χωρών που διεξάγουν τις διαπραγματεύσεις όσον αφορά την κάλυψη των κριτηρίων αξιολόγησης που προβλέπονται για το άνοιγμα και το κλείσιμο των διαπραγματεύσεων καθώς και από τις απαιτήσεις των διαπραγματευτικών πλαισίων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των ενταξιακών εταιρικών σχέσεων, που επί του παρόντος επανεξετάζονται, ενώ κάθε χώρα κρίνεται βάσει των ατομικών της επιδόσεων. (...) Εν προκειμένω, το Συμβούλιο προσβλέπει στις **διακυβερνητικές διασκέψεις με την Τουρκία και την Κροατία** (...)».*

Ανάγκη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της Τουρκίας απέναντι στην Κύπρο:

Σε σχέση με την Κύπρο, το κείμενο «χαρτογραφεί» αναλυτικά τις υποχρεώσεις της Άγκυρας απέναντι στη Λευκωσία υπό μορφή συγκεκριμένων προτεραιοτήτων με χρονικό ορίζοντα εφαρμογής τα επόμενα δύο χρόνια. Συγκεκριμένα, η Τουρκία καλείται να υποστηρίξει ενεργά τις προσπάθειες εφαρμογής της συμφωνημένης διαδικασίας της 8ης Ιουλίου.

Ενδεικτικό μάλιστα είναι το γεγονός ότι η συγκεκριμένη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου εντάσσεται σε μια βραχυπρόθεσμη προτεραιότητα, η οποία έχει χρονικό ορίζοντα εφαρμογής δύο

χρόνια και αποτελεί την καλύτερη απάντηση σε όσους στην Τουρκία, προκρίνουν είτε την ταχεία εγκατάλειψή της είτε τον καθορισμό ασφυκτικών χρονοδιαγραμμάτων για την εφαρμογή της.

Σύμφωνα με τη διατύπωση της σχετικής παραγράφου είναι σαφές ότι η Τουρκία καλείται να υποστηρίξει ενεργώς τη συμφωνημένη διαδικασία της 8ης Ιουλίου, χωρίς τεχνάσματα και υπαναχωρήσεις, ενώ επαναβεβαιώνεται από τα κράτη μέλη ότι μέσω αυτής της διαδικασίας μπορούμε να οδηγηθούμε σε μια συνολική και βιώσιμη λύση του Κυπριακού.

Η Εταιρική Σχέση τονίζει επίσης και μια σειρά από άλλες υποχρεώσεις της Άγκυρας έναντι της Κύπρου, όπως την ανάγκη εφαρμογής του Πρωτοκόλλου και της άρσης των τουρκικών περιορισμών σε κυπριακά πλοία και αερομεταφορείς, ενώ περιγράφονται αναλυτικά οι συνέπειες της παραβατικής συμπεριφοράς της Τουρκίας, υπενθυμίζοντας πως η ΕΕ έχει αποφασίσει το μη άνοιγμα 8 Κεφαλαίων και το μη κλείσιμο οποιουδήποτε άλλου Κεφαλαίου έως ότου η Τουρκία συμμορφωθεί. Παράλληλα, η Τουρκία καλείται εκ νέου να προχωρήσει σε απτά βήματα προς εξομάλυνση των σχέσεών της με την Κυπριακή Δημοκρατία το συντομότερο δυνατό. Σημαντική είναι η παραπομπή εν είδει υποσημείωσης, στη Δήλωση της 21ης Σεπτεμβρίου 2005, η οποία διαλαμβάνει τη γνωστή αναφορά περί ανάγκης αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Περαιτέρω, έχει τεθεί ως σαφής προτεραιότητα, η ανάγκη συμμόρφωσης της Τουρκίας με τη Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ενώ η Άγκυρα καλείται ξεκάθαρα να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή όλων των Αποφάσεων του ΕΔΑΔ. Οι 27 ηγέτες καλούν επίσης την Τουρκία όπως ευθυγραμμίσει τη θέση της σε διεθνείς οργανισμούς με αυτή της ΕΕ και όπως επιτρέψει την εισδοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας σε διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ και το Wassenaar.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως η Τουρκία υποχρεούται ξεκάθαρα πλέον όπως εκπονήσει ένα Σχέδιο Δράσης, το οποίο να περιλαμβάνει τα μέτρα τα οποία προτίθεται να λάβει προς εκπλήρωση όλων ανεξαιρέτως των Προτεραιοτήτων της Εταιρικής Σχέσης, συμπεριλαμβανομένων ασφαλώς και των υποχρεώσεων έναντι της Κύπρου.

Ανακοίνωση του Τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων των ΥΠΕΞ της Ε.Ε

«Είναι γνωστή η δυσαρέσκεια που αισθανόμαστε για την παράγραφο σχετικά με την Τουρκία και τη στρατηγική διεύρυνσης της Ε.Ε, που έγινε αποδεκτή στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων των ΥΠΕΞ της Ε.Ε και εν συνεχεία επικυρώθηκε στη Σύνοδο Κορυφής αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στις 14 Δεκεμβρίου.

Το βασικό στοιχείο που υπάρχει κάτω από αυτή τη δυσαρέσκειά μας, είναι οι προσπάθειες που καταβάλλονται από μια χώρα-μέλος για το χρονοδιάγραμμα ένταξής μας και για τη διάβρωση της πολιτικής και νομικής μας θέσης. Επίσης, είναι γνωστό σε όλους ότι ορισμένα μέλη εκλαμβάνουν ως ευκαιρία την κατάσταση αυτή που προέκυψε και προσπαθούν να την εκμεταλλευτούν. Όμως, είναι ολοφάνερο ότι προσεγγίσεις αυτού του είδους, δεν θα επιφέρουν οφέλη σε κανένα. Συμπεριφορές αυτού του είδους, που απέχουν από τη λογική, είναι αναπόφευκτο να έχουν αρνητική επίδραση και στις διμερείς μας σχέσεις, πέρα από την αρνητική επίδραση που έχουν και στις σχέσεις Τουρκίας-ΕΕ. Η ΕΕ κήρυξε και περιέγραψε τον εαυτό της ως σύστημα δικαίου. Το βασικό στήριγμα της ΕΕ είναι το κοινοτικό κεκτημένο, το οποίο συστάθηκε στο πλαίσιο της βάσης του κοινού δικαίου. Το να αρνείται η ΕΕ την πραγματικότητα αυτή, είναι σαν να αρνείται τον εαυτό της. Το γεγονός ότι δεν είναι εφικτό κάτι τέτοιο, πρέπει να γίνει αντιληπτό από ορισμένους. Δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούν ανύπαρκτα τα αποτελέσματα των εξ αρχής αποφάσεων σχετικά με την Τουρκία, που είχαν εξασφαλίσει την έγκριση και την υπογραφή όλων των μελών.

Επιθυμούμε να υπενθυμίσουμε ότι η ΕΕ στο πλαίσιο της φιλοσοφίας με την οποία συστάθηκε και στο πλαίσιο των αρχών της, πρέπει στο εξής να παρουσιάσει μια στάση περισσότερο αποφασιστική. Στο πλαίσιο του χρονοδιαγράμματος ένταξής μας, οι χώρες-μέλη οι οποίες ενεργούν βάσει των θεμελιωδών αρχών που χαρακτηρίζουν την Ε.Ε, αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία και αντιτίθενται στη διάβρωση της νομικής βάσης όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας. Από αυτή την άποψη, ελπίζουμε ότι στο μέλλον το θέμα της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ, δεν θα αφεθεί μόνο στην εκτίμηση μιας χώρας. Με άλλα λόγια, η Τουρκία δεν είναι μόνη. Εκτιμούμε τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι χώρες αυτές. Στη Σύνοδο Κορυφής που πραγματοποιήθηκε, επικυρώθηκε στο σύνολό του το τελικό ανακοινωθέν του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων των ΥΠΕΞ της ΕΕ της 10ης Δεκεμβρίου.

Το ανακοινωθέν αυτό επικυρώνει το στόχο μας για ένταξη, κάνοντας αναφορά στο έγγραφο-πλαίσιο της Στρατηγικής Διεύρυνσης του 2006, όπου συμπεριλαμβάνεται και η χώρα μας. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι δεν έγινε απευθείας αναφορά στο στόχο της Τουρκίας για πλήρη ένταξη και στο χρονοδιάγραμμα ενταξιακών διαπραγματεύσεων, δεν αλλάζει την πραγματικότητα ότι το χρονοδιάγραμμα συνεχίζεται. Η Τουρκία συνεχίζει την πορεία της στο χρονοδιάγραμμα διαπραγματεύσεων προς την κατεύθυνση του στόχου για την πλήρη ένταξη. Το χρονοδιάγραμμα αυτό, λόγω της ίδιας της φύσης του, έχει το χαρακτήρα να μη διαθέτει τη δυνατότητα αναδρομής».

ν. Τα κεφάλαια των διαπραγματεύσεων

Στη σύνοδο κορυφής του Δεκεμβρίου 2007, τα 27 κράτη μέλη ενέκριναν το άνοιγμα δυο νέων κεφαλαίων στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως έγινε γνωστό από την πορτογαλική προεδρία της ΕΕ.

Τα δυο κεφάλαια των διαπραγματεύσεων, που άνοιξαν επίσημα στις 12/12 με τη παρουσία του τούρκου υπουργού Εξωτερικών Αλί Μπαμπατσάν, αφορούν τα «πανευρωπαϊκά δίκτυα» (κεφάλαιο 21) και την «υγεία και την προστασία των καταναλωτών» (κεφάλαιο 28). Αυτή η απόφαση κατέστη δυνατή με τη δημιουργία στη διάρκεια της ευρωπαϊκής συνόδου κορυφής μιας «ομάδας Προβληματισμού»¹ για το μέλλον της Ευρώπης, τη δημιουργία της οποίας είχε απαιτήσει η Γαλλία προκειμένου να δώσει την έγκρισή της για το άνοιγμα των νέων κεφαλαίων.

Γενικότερα, η μη εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Συμφωνίας Σύνδεσης, από την Τουρκία, επηρεάζει την πορεία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τον Δεκέμβριο, το Συμβούλιο διαπίστωσε ότι η Τουρκία δεν είχε τηρήσει την υποχρέωσή της για πλήρη και άνευ διακρίσεων εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Συμφωνία Σύνδεσης, με αποτέλεσμα τα κράτη μέλη που συνέρχονταν στη Διακυβερνητική Διάσκεψη να μην αποφασίσουν να αρχίσουν διαπραγματεύσεις για τα κεφάλαια που περιλαμβάνουν τομείς δράσης που σχετίζονται με τους περιορισμούς που έχει επιβάλει η Τουρκία στην Κυπριακή Δημοκρατία, έως ότου η Επιτροπή διαπιστώσει την εκ μέρους της Τουρκίας τήρηση των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει στο πλαίσιο του εν λόγω Πρωτοκόλλου.

Τα κεφάλαια που επηρεάζονται άμεσα από την μη εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Συμφωνίας Σύνδεσης είναι τα εξής:

- Κεφάλαιο 1: Ελεύθερη Κυκλοφορία Εμπορευμάτων,
- Κεφάλαιο 3: Δικαίωμα Εγκατάστασης και Ελεύθερης Παροχής Υπηρεσιών,
- Κεφάλαιο 9: Οικονομικές Υπηρεσίες,
- Κεφάλαιο 11: Γεωργία και Ανάπτυξη της Υπαίθρου,
- Κεφάλαιο 13: Αλιεία,
- Κεφάλαιο 14: Πολιτική Μεταφορών,
- Κεφάλαιο 29: Τελωνειακή Ένωση,
- Κεφάλαιο 30: Εξωτερικές Σχέσεις.

---

¹ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε στα συμπεράσματά του ποια θα είναι η σύσταση και ο ρόλος της λεγόμενης «Ομάδας Προβληματισμού», για το μέλλον της Ευρώπης. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι θα συσταθεί «μία ανεξάρτητη ομάδα προβληματισμού», με χρονικό ορίζοντα το 2020 έως το 2030, η οποία θα βοηθήσει την Ένωση να ανταποκριθεί αποτελεσματικότερα στις μελλοντικές προκλήσεις. Οι 27 ηγέτες αποφάσισαν ότι η Ομάδα αυτή θα προεδρεύεται από τον πρώην πρωθυπουργό της Ισπανίας, Φελίπε Γκονθάλεθ και θα αποτελείται κατ' ανώτατο όριο από εννέα μέλη τα οποία θα επιλεγούν από ολόκληρη την Ένωση, βάσει προσόντων. Ο Φελίπε Γκονθάλεθ, καλείται να υποβάλει κατάλογο υποψηφίων προς εξέταση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2008, ενώ τα αποτελέσματα των εργασιών της Ομάδας θα πρέπει να υποβληθούν στη Σύνοδο Κορυφής του Ιουνίου 2010. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επισημαίνει ότι στις εργασίες της Ομάδας Προβληματισμού περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού μοντέλου οικονομικής επιτυχίας και κοινωνικής ευθύνης, το κράτος δικαίου, η αειφόρος ανάπτυξη, η παγκόσμια σταθερότητα, η μετανάστευση, η ενέργεια και η προστασία του κλίματος, καθώς και η καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας.

Μετά το άνοιγμα και των δύο νέων κεφαλαίων, η συνολική κατάσταση των κεφαλαίων των διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση διαμορφώνεται ως εξής:

Status of negotiation Chapters		
1.	Free movement of goods	(X)
2.	Freedom of movement for workers	■
3.	Right of establishment and freedom to provide services	(X)
4.	Free movement of capital	■
5.	Public procurement	■
6.	Company law	■
7.	Intellectual property law	■
8.	Competition policy	■
9.	Financial services	(X)
10.	Information society and media	■
11.	Agriculture and rural development	(X)
12.	Food safety, veterinary and phytosanitary policy	■
13.	Fisheries	(X)
14.	Transport policy	(X)
15.	Energy	■
16.	Taxation	■
17.	Economic and monetary policy	■
18.	Statistics	●
19.	Social policy and employment	■
20.	Enterprise and industrial policy	●
21.	Trans-European networks	●
22.	Regional policy and coordination of structural instruments	■
23.	Judiciary and fundamental rights	■
24.	Justice, freedom and security	■
25.	Science and research	●
26.	Education and culture	■
27.	Environment	■
28.	Consumer and health protection	●
29.	Customs Union	(X)
30.	External relations	(X)
31.	Foreign security and defense policy	X
32.	Financial control	●
33.	Financial and budgetary provisions	X
34.	Institutions	X
35.	Other issues	X

Symbols: ■ = not opened yet   ● = opened
● = provisionally closed (X) = suspended

3. Τουρκία – Ηνωμένο Βασίλειο: Η Συμφωνία Στρατηγικής Συμμαχίας.

Στα τέλη Οκτωβρίου 2007, ο Τούρκος Πρωθυπουργός πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στο πλαίσιο της επίσκεψης του Τούρκου Πρωθυπουργού, οι δύο χώρες, προχώρησαν στην υπογραφή μίας «Συμφωνίας Στρατηγικής Συμμαχίας» θεμελιώνοντας τις μεταξύ τους στενές σχέσεις και προκειμένου να αναπτύξουν το εμπόριο, την ασφάλεια, την οικονομία και την πολιτιστική συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία θεωρείται μεγάλης στρατηγικής σημασίας, καθώς περιέχει σειρά δεσμεύσεων για την υποστήριξη του Ηνωμένου Βασιλείου στις προενταξιακές διαπραγματεύσεις με την ΕΕ, προωθεί τη συνεργασία των δύο χωρών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την ενίσχυση της περιφερειακής ασφάλειας και προβλέπει τις κοινές δράσεις για την κλιματική αλλαγή και την ενεργειακή ασφάλεια και στους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και της υγείας. Επιπροσθέτως, η συμφωνία παρέχει την στήριξη του Ηνωμένου Βασιλείου για την άρση των απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων καθώς προβλέπει την ανάπτυξη άμεσων σχέσεων μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και των Τουρκοκυπρίων σε πλήθος τομέων και υπερασπίζεται του «δικαιώματος» των Τουρκοκυπρίων για αντιπροσώπευση στο Ευρωκοινοβούλιο.

Σε σχέση με το ζήτημα αυτό, η συγκεκριμένη συμφωνία πυροδότησε οξείς αντιδράσεις από την Ελληνική και Κυπριακή πλευρά, καθώς -εκτός των άλλων- η Τουρκοκυπριακή Κοινότητα αποκαλείται στο έγγραφο «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου». Το έγγραφο, με τίτλο «Τουρκία – Ηνωμένο Βασίλειο: Στρατηγική Συμμαχία 2007/08», αφιερώνει ένα από τα κεφάλαιά του στην «προσφορά βοήθειας για τερματισμό της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων και στην ενθάρρυνση άλλων στη διεθνή κοινότητα να υποστηρίξουν την προσπάθεια». Η πρώτη παράγραφος του κεφαλαίου προνοεί συνεχή υποστήριξη στις καλές υπηρεσίες και στις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ «για την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης και διαρκούς διευθέτησης του Κυπριακού» και το υπόλοιπο αναφέρεται στα μέτρα για τερματισμό της λεγόμενης απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων.

Η κυπριακή πλευρά απάντησε με διάβημα προς τη Βρετανία, ενώ η υπουργός Εξωτερικών κ. Μαρκουλλή κάλεσε για διευκρινίσεις το βρετανό ύπατο αρμοστή, στον οποίο εξέφρασε την έντονη δυσαρέσκεια της κυπριακής κυβέρνησης. Από την πλευρά του ο κυβερνητικός εκπρόσωπος της Κύπρου κ. Πάλμας δήλωσε ότι το έγγραφο «διέπεται από καθαρή διχοτομική λογική». Από Ελληνικής πλευράς, η κ. Μπακογιάννη δήλωσε ότι «δεν χωρούν αβλεψίες, παρανοήσεις, ή παραλείψεις από το Foreign Office», ενώ ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Εξωτερικών πρέσβης κ. Αγαθοκλής, προέβη σε έντονο διάβημα προέβη προς τον Βρετανό πρέσβη Σ. Γκας ως προς το έγγραφο.

Το Λονδίνο, πάντως, θεώρησε ότι δεν υπάρχει κανένα νέο στοιχείο στη συμφωνία Τουρκίας - Βρετανίας και τόνισε ότι δεν αναγνωρίζει τη λεγόμενη «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου». Μάλιστα, ο τρόπος γραφής του κειμένου, στον οποίον γίνονταν αρχικώς ρητή αναφορά στη λεγόμενη «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» χωρίς εισαγωγικά άλλαξε.

Αντιστοίχως, η σχετική ανακοίνωση της Βρετανικής Υπατης Αρμοστείας στην Κύπρο ανέφερε: «Δεν υπάρχει τίποτε το καινούργιο στα σημεία που αφορούν την Κύπρο στη συμφωνία Στρατηγικής Συμμαχίας Ηνωμένου Βασιλείου - Τουρκίας, που υπογράφηκε στο Λονδίνο. Η πολιτική της μη αναγνώρισης της αυτοαποκαλούμενης «ΤΔΒΚ» παραμένει αναλλοίωτη. Τίποτε στο περιεχόμενο του κειμένου της συμφωνίας δεν αποτελεί προσπάθεια αναβάθμισης του καθεστώτος του «βορρά» ή της προώθησης της διαίρεσης. Είμαστε πλήρως δεσμευμένοι στην επανένωση του νησιού και στην υποστήριξη των προσπαθειών του ΟΗΕ, για εφαρμογή της διαδικασίας της 8ης Ιουλίου».

Συγκεκριμένα, η «Συμφωνία Στρατηγικής Συμμαχίας» μεταξύ Τουρκίας–Βρετανίας προβλέπει για τους παρακάτω τομείς τα ακόλουθα :

1. Ενταξιακή πορεία της Τουρκίας:

- Το Ηνωμένο Βασίλειο θα παρέχει υποστήριξη, σε κάθε επίπεδο, μέσω συνεχούς διαλόγου και συνεργασίας στις επαφές της Τουρκίας για την ένταξή της στην Ε.Ε.
- Παροχή συμβουλών σε σχέση με τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις.
- Παροχή υποστήριξης στα σχέδια προβολής της Τουρκίας στην Ευρώπη.
- Επανεναρξη του διαλόγου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

- Ενημέρωση της Διεθνούς Κοινότητας, των κυβερνήσεων και των ΜΜΕ για τη στρατηγική σημασία της υποψηφιότητας της Τουρκίας στην Ε.Ε.
- Υποστήριξη της συμμετοχής της Τουρκίας στις Αποστολές της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ.
- Ίδρυση βρετανικού Πανεπιστημίου στην Τουρκία.
- Παροχή υποστήριξης για την ανακήρυξη της Κων/πολης ως «Πρωτεύουσα Πολιτισμού της ΕΕ» για το έτος 2010.

2. Τερματισμός της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων:

- Οι δυο χώρες θα εργαστούν σε διμερές επίπεδο, αλλά και εντός του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση απευθείας εμπορικών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών επαφών μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου, της ΕΕ και των Τουρκοκυπρίων.
- Συνέχιση των εργασιών στο πλαίσιο του ΟΗΕ και της ΕΕ για την προώθηση των πολιτιστικών και οικονομικών σχέσεων και απευθείας εμπορίου μεταξύ Βρετανίας - ΕΕ- Τουρκοκυπρίων.
- Συνέχιση των επαφές σε ανώτατο επίπεδο μεταξύ της Βρετανίας και των Τουρκοκυπριακών Αρχών.
- Θα προωθηθούν οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης της Διεθνούς Κοινότητας στις κοινές προσπάθειες που καταβάλλονται από Τουρκία και Βρετανία για την άρση των κυρώσεων που εφαρμόζονται σε βάρος των Τουρκοκυπρίων.
- Θα υπερασπιστεί το δικαίωμα εκπροσώπησης των Τουρκοκυπρίων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- Θα συνεχιστεί η προσφορά βοήθειας στις «Αρχές της «Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου» και σε πανεπιστήμια, ώστε να συμμετάσχουν αυτά στη διαδικασία της Μπόλνιανς.
- Συνέχιση της υποστήριξης στις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα των ΟΗΕ για την επίτευξη μιας μόνιμης λύσης στο Κυπριακό Πρόβλημα.
- Θα συνεχιστεί η υποστήριξη στις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για υλοποίηση έργων στα κατεχόμενα με χρηματοδότηση.

3. Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας και του Οργανωμένου Εγκλήματος:

- Βελτίωση και ανάπτυξη της συνεργασίας σε θέματα που αφορούν την παγκόσμια ασφάλεια, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας της διακίνησης ναρκωτικών, όπλων και λαθρομεταναστών.
- Ανταλλαγή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων για την πάταξη της τρομοκρατίας και βελτίωση και ανάπτυξη της συνεργασίας για την αντιμετώπιση των απειλών της οργάνωσης «AL QAEDA».
- Ανάπτυξη της συνεργασίας για την παρεμπόδιση της προπαγάνδας και της παροχής οικονομικών πόρων προς την οργάνωση «PKK/KONGRA-GEL» σε ευρωπαϊκά εδάφη που προβλέπονται από τις αποφάσεις 1373, 1624, και 1566 του Συμβουλίου Ασφαλείας Η.Ε.

4. Ιράκ και Μ. Ανατολή:

- Ανάπτυξη διαλόγου για το Ιράκ σε θέματα που αφορούν τη διαφύλαξη της εδαφικής ακεραιότητας του Ιράκ και της πολιτικής του ενότητας.
- Παροχή υποστήριξης στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε σ' ό,τι αφορά το Ιράν.

Παρακάτω παρατίθεται το κείμενο της «Συμφωνίας Στρατηγικής Συμμαχίας», όπως αυτό αναρτάται στην ιστοσελίδα του Foreign Office. (<http://www.fco.gov.uk>)

TURKEY UK STRATEGIC PARTNERSHIP 2007/08 (25/10/07)

The British and Turkish Prime Ministers met in London on the 23 October 2007. On this occasion they agreed that the relationship between Turkey and the United Kingdom is of crucial and growing importance. The two countries share close ties and common perspectives on a wide range of international issues and global challenges. They commit to six monthly consultations to take forward work on the following key strategic priorities of mutual benefit in 2007/8:

Support and maintain the momentum of Turkey's EU accession talks, through continuous dialogue and co-operation at all levels, advice on accession negotiations, help with promoting Turkey in Europe and more twinning and bilateral projects.

Help end the isolation of the Turkish Cypriots – and encourage others in the international community to join us in our efforts.

Deepen the UK-Turkey defence relationship, including within the framework of NATO and through support for Turkish participation in ESDP operations. Further promote the transatlantic partnership.

Improve our cooperation on global security, in particular the fight against terrorism, counter-proliferation and aviation security, the illegal drugs trade, illegal immigration and other organised crime.

Promote regional stability and peace, especially in the Middle East and Afghanistan, including partnerships to promote economic development.

Tackle climate change and cooperate on developing secure energy supplies.

Increase our bilateral trade and investment, promoting Turkey as a high growth, high priority market, raising awareness of mutually beneficial business opportunities, supporting economic reform and stimulating co-operation on R&D, ICT and other areas of business innovation.

Increase our ties in education and culture, including through establishing a British University in Turkey.

Turkey's EU accession process

Close dialogue and co-operation in support of Turkey's preparations for EU accession. We shall hold regular consultations between our Foreign Ministries on Turkey's accession process and wider developments within the EU, backed up by periodic review at Foreign Minister level.

Advice on the negotiating process. Assistance and co-ordination in troubleshooting on individual chapters where further cooperation is needed. Help with continued compliance with the political criteria, including through resumption of our human rights dialogue.

Joint work on promoting Turkey in Europe, improving the understanding in governments, the public and the media of the strategic importance of Turkey's accession bid, and demonstrating that Turkey is capable of and prepared to take the bold reforms necessary for accession. Further EU-Turkey networking and relationship-development projects such as the Bosphorus Conference. A public diplomacy campaign to give improved visibility to Turkey's contributions to the EU in e.g. the field of CFSP.

More - and more strategic - EU Twinning and bilateral projects to help Turkey fulfil the priorities in its Accession Partnership and reinforce its administrative capacity to assume the obligations of membership. Help to ensure the effective use of IPA funds. More work on political reform and human rights, through Whitehall visits and exchanges. English language training for officials working on Accession issues. Use of the Foreign Office Global Opportunities Fund - Reuniting Europe project budget, and greater involvement in the Commission's Civil Society Dialogue (e.g. through city twinning, university and NGO links).

Ending the isolation of the Turkish Cypriots

Continued support for the Good Offices mission of the UN Secretary General and his efforts to achieve a comprehensive and durable Cyprus settlement.

Work within the UN, the EU and bilaterally to promote direct commercial, economic, political and cultural contacts between the UK, the EU and the Turkish Cypriots.

Maintaining high-level contacts with the Turkish Cypriot authorities.

Continued help for "TRNC" authorities/universities in their attempts to engage with the Bologna process.

Upholding the right to representation of the Turkish Cypriots in the European Parliament.

Continued implementation of the UK's bilateral programme aimed at bringing Turkish Cypriots closer to Europe and preparing for a future settlement. Support for the Commission's efforts to implement projects funded under the Aid regulation.

A deeper defence relationship

Ongoing high level contacts and dialogue on defence and security, to maintain the strong defence relationship between the UK and Turkey.

Increased mutual understanding of crisis management and the strategic challenges we face. Further co-operation between the UK and Turkish armed forces and mutual support in NATO fora. Conduct joint training and exercises. Work on international crisis management concepts, including conflict prevention and post-conflict reconstruction. English Language skills improvement for key officers from Turkish General Staff.

Cooperation, on the basis of our shared commitment to keeping NATO fully effective, to ensure that NATO can fully implement the deliverables agreed at the 2006 Riga Summit.

Continued support for Turkish participation in EU military and civilian missions conducted through European Security and Defence Policy (ESDP).

Support for development of Turkey's Centre of Excellence Defence Against Terrorism (CoE-DAT), building on its NATO accreditation, identifying and developing areas of expertise where it can become the acknowledged NATO expert.

Global security

More action in the fight against terrorism. Improved operational engagement and exchange of intelligence and evidence. Enhanced co-operation on the terrorist threat posed by PKK/KONGRA-GEL, particularly its activities in the EU area, including terrorist financing and propaganda, in accordance with UNSCRs 1373, 1624 and 1566. Enhanced cooperation on the threat from Al-Qaida and other associated extremist groups.

A better understanding of the factors causing radicalisation and how to deal with identified root causes. Enhanced cooperation on identifying ways to counter extremist messages and continued engagement on promoting understanding, e.g. Alliance of Civilisations, emphasising the need for action-focussed delivery.

Improved mutual understanding of crime and terrorism and the harm they do to both Turkey and the UK. Regular updates of our joint assessments of the threat posed by Terrorism, Drugs and Organised Crime. A better understanding of the factors causing radicalisation and how to deal with its effects.

Increased risk to organised criminals. We shall maximise opportunities for more effective Counter Narcotics and Anti Money Laundering impact. Closer operational co-operation in undercover officer deployments, witness protection capability. Controlled Deliveries between Turkey and the UK. Joint workshops on special investigation techniques, controlled delivery applications, regional drug trafficking trends and case studies.

Implementation of our MoU to assist in the fight against organised crime.

Greater capacity building. Increased focus on combating and disrupting illegal transit migration along the south-eastern route to the EU through strengthened border management. Shared expertise on terrorist-related issues, building on recent joint learning on terrorism legislation and financing.

Enhancing regional stability

Joint dialogue on Iraq, to promote our shared objective of preserving Iraq's territorial integrity and political unity and establishing a stable, prosperous and democratic Iraq.

Promote reconciliation and reform in the Middle East through support for the Middle East Peace Process, regional peace-keeping, cooperation bilaterally and in international fora, and regular consultations between the relevant departments of our MFAs.

Support for Afghanistan, and for ISAF's mission. Encourage and support initiatives that enhance good governance, the rule of law, education, and the development of alternative incomes for farmers.

Look for opportunities for partnerships to promote economic development in the above areas.

Help to resolve conflicts in the Southern Caucasus, in particular Nagorno-Karabagh. Promotion of stronger human rights and democracy in the region. Work to enhance regional stability and security in the South Caucasus and Central Asia through promoting the integration of these countries with the international community.

Support for the UN Security Council process on Iran, including for full implementation of any measures imposed. Continue to urge Iran to suspend its proliferation sensitive activities.

Promote stability and sustainable development in the Balkans, in particular a lasting final status settlement for Kosovo. Strengthen human rights and democracy. Contribute to regional stability and security and promote closer relations with the wider international community.

British Council regional networking and skills development courses for young leaders.

Climate change and energy security

Energy dialogue, with an emphasis on diversifying energy sources and transport routes. Shared best practice on issues surrounding energy market liberalisation, to ensure transparency and market pricing. UK involvement in regional energy conferences and regional groupings in the Middle East, Black Sea and Caspian.

Joint work on Climate Change, especially on renewables, technology transfer and climate change agreements. Cooperation on the effects of climate change on human health. Further cooperation on the basis of Turkey's First National Communication on Climate Change to the UN.

Greater technical co-operation on maritime safety and security, especially in the Turkish Straits. Cooperation on marine and coastal research and management including pollution reduction, remediation, prevention and control. Continued monitoring of environmental and security concerns of oil transit through the Turkish Straits, and promotion of pipelines that help to reduce the pressures on this route. Further coordination on issues with regard to activities carried out by IMO and EMSA, and support for Turkey's effective participation in activities originated by EMSA.

Joint work on the energy and environment chapters of the EU accession process. UK involvement in future EU environment twinning projects.

Work with UK companies, to ensure future investment on energy and climate change projects, building on the success of the BP-led consortium's BTC pipeline.

Joint programmes in support of these objectives, including the Foreign Office Global Opportunities Fund.

Increasing our bilateral trade and investment

Stronger trade and economic ties, through two-way ministerial visits, a meeting of the two sides of the Turkish British Business Council in 2007. Greater investment in both countries.

Raise awareness of business partnership opportunities in key sectors such as energy, education & training, the environment, financial and legal services. Seminars and sectoral trade missions, targeting top businesses to understand their needs and interest in investing in each country. Trade collaboration in the UK and in the wider region (e.g. Middle East, Central Asia and the Caucasus). Defence Export Services Organisation MOU with relevant Turkish authorities.

Continued support for economic reform and an environment conducive to foreign investment, including through the early resolution of contractual and market access disputes. Promoting interest in the business opportunities offered by Turkey's privatisation programme. Public Diplomacy project on business and the economy. Advice on improving the functioning of Turkey's job market. Capacity building for commercial courts. Co-operation on Lisbon/Hampton Court agendas.

Better technological co-operation by signposting help and advice about EU and other international research programmes and supporting UK-Turkey scientific links.

Aim to establish in 2007 a high level Government to Government forum to lay stronger foundations of economic partnership for mutual benefit.

Joint work to support Turkey's ambition to be a global energy hub, through an enhanced UK/Turkey

Education, Culture, Science

Establish a British University in Turkey and pursue other partnerships between British and Turkish Universities.

Improved educational, cultural, technological and scientific ties, through great university and schools cooperation, joint programmes and projects, and more Turkish university chairs in the UK.

More student exchange programmes, and the promotion of more Turkish students in the UK.

Joint work to support Turkey's efforts to align vocational education and training more closely to the needs of the economy, through a series of partnership and experience-sharing initiatives.

Support for Istanbul EU City of Culture 2010.

Support for ELT teacher development.

Build on the successful collaboration in spaced based systems.

Health

Establish a UK/Turkey veterinary working group.

Cooperation on Avian Flu.

Cooperation on healthcare reform, including the development of public/private partnerships.

Agriculture

Cooperation on Research & Development and High Tech-Value projects, in the framework of the Turkish-UK MOU.

Completion of 'Rural Women Development Project' in Eastern Anatolia, training women in the dairy sector, and eventual Turkey-wide roll-out.

Cooperation in the equestrian sector.

London 23 October 2007

Gordon Brown
Prime Minister of the United Kingdom

Recep Tayip Erdogan
Prime Minister of Turkey

B. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**1. ΦΑΚΕΛΟΣ:
ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΤΟΥΡΚΙΑ****i. Πολεμικές επιχειρήσεις στην Νοτιοανατολική Τουρκία.**

Στις 18 Οκτωβρίου το Τουρκικό Κοινοβούλιο ενέκρινε με συντριπτική πλειοψηφία ψήφισμα που έδωσε στην κυβέρνηση Ερντογάν τη νομική βάση για τη διεξαγωγή στρατιωτικής επιχείρησης στο Βόρειο Ιράκ εάν και όταν αυτό κρίνονταν απαραίτητο. Η Βουλή υπερψήφισε την πρόταση με 507 ψήφους υπέρ και 19 κατά, δίνοντας στην κυβέρνηση την απαραίτητη εξουσιοδότηση για να διατάξει στις ένοπλες δυνάμεις την επέμβαση και παραμονή στο Ιράκ για διάστημα μεγαλύτερου του ενός έτους. Ο Κυβερνητικός εκπρόσωπος δήλωσε ότι μοναδικός στόχος του εγγράφου αυτού είναι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας του ΡΚΚ. Επεσήμανε, επίσης, ότι οι κάτοικοι της περιοχής του Ιράκ «είναι αδέρφια μας και η μοναδική μας επιθυμία είναι η εξάλειψη της τρομοκρατίας». Η διάρκεια του κυβερνητικού εγγράφου, όπως είπε, θα είναι ενός έτους.

Σύμφωνα με το σύνταγμα, το τουρκικό Κοινοβούλιο οφείλει κληθεί να δώσει την άδειά του για την πραγματοποίηση διασυνοριακών επιχειρήσεων στο έδαφος του Βορείου Ιράκ. Με το συγκεκριμένο ψήφισμα, η τουρκική κυβέρνηση «έλυσε» τα χέρια του στρατού για διασυνοριακή επιχείρηση κατά των Κούρδων αυτονομιστών ανταρτών στο Βόρειο Ιράκ. Την έγκριση του ψηφίσματος ανακοίνωσε ο ίδιος ο Ερντογάν, χωρίς να καταστήσει σαφές εάν θεωρούνταν άμεση η απειλή μίας επιχείρησης ευρείας κλίμακας. Η απόφαση αυτή ελήφθη, παρά την επιθυμία της κυβέρνησης Ερντογάν να διερευνήσει περαιτέρω διπλωματικές εναλλακτικές λύσεις με τις ιρακινές αρχές, που χαίρουν της στήριξης των ΗΠΑ.

Στα τέλη Νοεμβρίου, ο Τούρκος πρωθυπουργός ανακοίνωσε ότι «στις 28 Νοεμβρίου ελήφθη απόφαση του υπουργικού συμβουλίου και με την έγκριση του προέδρου οι Ένοπλες Δυνάμεις μας έχουν τώρα εξουσιοδότηση για επιχείρηση πέραν των συνόρων».

Παρά την αντίθεση των ΗΠΑ σε ευρείας κλίμακας στρατιωτική επιχείρηση, η Τουρκία είχε επανειλημμένα δηλώσει πως θα καταδιώξει τους αντάρτες του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (ΡΚΚ), οι οποίοι χρησιμοποιούν το Βόρειο Ιράκ ως βάση για να εξαπολύουν επιθέσεις στο έδαφος της. Ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών διαβεβαίωσε ότι «η χώρα του θα εξαντλήσει τα διπλωματικά μέσα πριν κινηθεί στρατιωτικά. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η Άγκυρα συνέχισε να συγκεντρώνει δυνάμεις στα σύνορα. Σύμφωνα με την κυβέρνηση Ερντογάν, στο Βόρειο Ιράκ εδρεύουν περίπου 3.000 Κούρδοι αντάρτες, που μάχονται για αυτονομία στη νοτιοανατολική Τουρκία.

Για την προετοιμασία των επιχειρήσεων και προκειμένου να ενισχυθούν οι στρατιωτικές δυνάμεις στην Νοτιοανατολική Τουρκία, ο στρατός ανέπτυξε κατά μήκος των συνόρων δύναμη 100.000 ανδρών η οποία υποστηρίζεται από άρματα μάχης και στρατιωτικά ελικόπτερα. Η Τουρκία ανέπτυξε κοντά στα σύνορα στρατιωτική δύναμη 100.000 ανδρών, η οποία υποστηρίζεται από άρματα μάχης, μαχητικά αεροσκάφη και ελικόπτερα. Ισορροπώντας ανάμεσα σε φωνές στο εσωτερικό της Τουρκίας για εισβολή και σε διεθνείς συστάσεις για αυτοσυγκράτηση, ο Τ. Ερντογάν συνάντησε στις 5 Νοεμβρίου τον Αμερικανό Πρόεδρο στο Λευκό Οίκο, αποσπώντας δεσμεύσεις για στενότερη συνεργασία κόντρα στο ΡΚΚ, όχι όμως και αμερικανική έγκριση για εισβολή στο Βόρειο Ιράκ.

Από πλευράς της, η «κουρδική διοίκηση» στο Βόρειο Ιράκ προκειμένου να εμποδίσει πιθανή τουρκική επιχείρηση, έλαβε ορισμένα μέτρα για την απομόνωση των Κούρδων ανταρτών στην περιοχή που εκτιμάται ότι φθάνουν τους 3.000. Ανησυχώντας για το ενδεχόμενο επιχείρησης της Τουρκίας πέραν των συνόρων, αποφάσισε τη μετακίνηση χιλιάδων «PESHMERGAS» που έχουν λάβει ειδική εκπαίδευση και φέρουν

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) εξέφρασε ανησυχία για την κλιμακούμενη ένταση κατά μήκος της τουρκο-ιρακινής μεθορίου και τη διεξαγωγή περιορισμένης κλίμακας επιχειρήσεων, επισημαίνοντας πως στο Βόρειο Ιράκ ζουν ήδη περισσότεροι από 800.000 εκτοπισμένοι και η αναταραχή που επικρατεί μπορεί να δημιουργήσει ακόμη περισσότερους πρόσφυγες.

βαρύ οπλισμό, σε στρατηγικά σημεία κοντά στα τουρκο-ιρακινά σύνορα. Κούρδοι στρατιώτες αναπτύχθηκαν στα τουρκο-ιρακινά σύνορα στο πλαίσιο της λήψης προληπτικών μέτρων και για την αποτροπή ενός ενδεχόμενου πολέμου. Προσέθεσαν ότι σε περίπτωση που τα τουρκικά στρατεύματα περάσουν τα σύνορα, θ' αναγκασθούν να επέμβουν, εκφράζοντας παράλληλα ανησυχία εάν ο πραγματικός στόχος των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων είναι μόνον το «PKK» ή και η είσοδος τους στις πόλεις. Φωνές που αντιτάχθηκαν στις επιχειρήσεις υποστηρίζαν ότι τα τουρκικά στρατεύματα δεν δύνανται να εξαλείψουν τελείως τη δράση του «PKK» καθόσον μεγάλος αριθμός μελών του έχει ήδη μεταβεί στην Τουρκία.

Επίσημη ανακοίνωση της «Κουρδικής Περιφερειακής Κυβέρνησης», σχετικά με την έγκριση από την τουρκική Εθνοσυνέλευση του Υπομνήματος για τη διεξαγωγή επιχειρήσης πέραν των συνόρων

Η επίσημη ανακοίνωση της «Κουρδικής Περιφερειακής Κυβέρνησης», σχετικά με την έγκριση από την τουρκική Εθνοσυνέλευση του Υπομνήματος που παρέχει στην τουρκική κυβέρνηση τη δικαιοδοσία για ένα χρόνο ν' αποφασίσει τη διεξαγωγή επιχειρήσης πέραν των συνόρων, αναφέρεται:

- Η «Κουρδική Περιφερειακή Κυβέρνηση» εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με την απόφαση του τουρκικού κοινοβουλίου να παράσχει στην τουρκική κυβέρνηση τη δικαιοδοσία να διεξάγει επιχειρήσεις στις κουρδικές περιοχές του Β. Ιράκ κατά του «PKK».

- Απευθύνει έκκληση στην Τουρκία ν' απέχει από τη διεξαγωγή επιχειρήσης στο Ιράκ.

- Δεν επιθυμεί καμία σύγκρουση με την Τουρκία.

- Δεν πρόκειται και δεν θα επιτρέψει οι κουρδικές περιοχές στο Β. Ιράκ να χρησιμοποιηθούν από οποιονδήποτε, προκειμένου να διεξαχθούν επιθέσεις ή να υπονομευθεί η Τουρκία ή οποιαδήποτε άλλη γειτονική χώρα.

- Δεν παρεμβαίνει στις εσωτερικές υποθέσεις της Τουρκίας και αναμένει το ίδιο και από την Άγκυρα.

- Καταδικάζει τη δολοφονία αθώων στην Τουρκία και θεωρεί ότι η βία δεν αποτελεί λύση σε οποιοδήποτε πρόβλημα.

- Τάσσεται υπέρ της πολιτικής λύσης του προβλήματος με το «PKK», το οποίο υφίσταται εδώ και 28 χρόνια και δεν πρόκειται να επιλυθεί με στρατιωτικά μέσα.

- Πιστεύει ότι μια τουρκική επιχείρηση κατά των κουρδικών περιοχών του Β. Ιράκ θα επιδεινώσει την κατάσταση, περιπλέκοντας τις προσπάθειες για μια πολιτική επίλυση στην Τουρκία και απειλώντας την εύθραυστη πρόοδο που σημειώνεται στο Ιράκ.

- Θεωρεί ως προτεραιότητά της τις καλές σχέσεις με την Τουρκία.

- Ο τουρκικός λαός είναι φίλοι και γείτονες με τους Ιρακινούς Κούρδους με τους οποίους έχουν πολλά κοινά.

- Το τουρκικό εμπόριο και οι τουρκικές επενδύσεις είναι σημαντικές για την οικονομική ανάπτυξη των κουρδικών περιοχών του Β. Ιράκ.

- Όποια προβλήματα και διαφωνίες υπάρχουν μεταξύ της εν λόγω «Κυβέρνησης» και της Τουρκίας πρέπει να επιλυθούν με το διάλογο και τη διπλωματία.

- Χαιρετίζει τον απευθείας διάλογο με την Άγκυρα σ' όλα τα θέματα που αφορούν το αμοιβαίο συμφέρον καθώς και τα ζητήματα που προκαλούν αμοιβαία ανησυχία, του «PKK» συμπεριλαμβανομένου.

- Μια τουρκική εισβολή θα ήταν επιζήμια για ολόκληρη την ιρακινή επικράτεια, την Τουρκία και τη Μέση Ανατολή.

Έκθεση των Μονάδων Πληροφοριών της Τουρκίας σχετικά με το «PKK»

Έκθεση των Μονάδων Πληροφοριών της Τουρκίας σχετικά με τη λειτουργία και οργάνωση του «PKK» σημειώνει:

- Η οργάνωση «PKK» διατηρεί 35 στρατόπεδα που λειτουργούν στα ιρακινά εδάφη, στα οποία εκτιμάται ότι βρίσκονται 2.650 έως 2.900 μέλη της.

- Η Κεντρική Διοίκηση των στρατοπέδων της οργάνωσης βρίσκεται στο Όρος Kandil.

- Ο σχεδιασμός των τρομοκρατικών επιχειρήσεων του «PKK», τόσο στο Ιράν όσο και στη Συρία, γίνεται από τα στρατόπεδα της οργάνωσης που βρίσκονται στο Β. Ιράκ.

- Στις πόλεις Erbil, Dohuk και Suleimaniya λειτουργούν παραρτήματα της κουρδικής Ερυθράς Ημισελήνου.

- Από το 2004 μέχρι σήμερα, σε επιχειρήσεις των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων, κατασχέθηκε ποσότητα 1.612 κιλών εκρηκτικής ύλης.

- Τα ετήσια έσοδα της Οργάνωσης ανέρχονται στο ποσό των 300 εκατ. \$ και προέρχονται κυρίως από το λαθρεμπόριο ναρκωτικών.

- Η οργάνωση διατηρεί συντονισμένες επαφές και έχει τη στήριξη κομμάτων, Συλλόγων, ΜΜΕ και Περιφερειακών Διοικήσεων.

- Δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα στο θέμα της στρατολόγησης μελών και διαθέτει περίπου 5.800 - 6.000 ενόπλους. Το 80% των μελών της είναι Τούρκοι υπήκοοι, το 20% υπήκοοι του Ιράν και το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από το Ιράκ και τη Συρία.

Περιορισμένης κλίμακας επιχειρήσεις

Από τις αρχές Οκτωβρίου, πραγματοποιούνταν κυρίως κατά μήκος των συνόρων περιορισμένης κλίμακας επιχειρήσεις (βλέπε παρακάτω χάρτη), προκειμένου να πληγούν στόχοι του PKK. Οι επιχειρήσεις διεξάγονταν με την υποστήριξη ελικοπτέρων και μαχητικών αεροσκαφών.

Η έναρξη των χερσαίων επιχειρήσεων εντός του Β. Ιράκ:

Στις 22 Φεβρουαρίου 2008, η τουρκική στρατιωτική ηγεσία ανακοίνωσε την έναρξη διεξαγωγής χερσαίων επιχειρήσεων στον Β. Ιράκ με την υποστήριξη εναέριων μέσων και με στόχο την καταδίωξη Κούρδων ανταρτών του PKK που διατηρούν εκεί βάσεις..

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του Γενικού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων της Τουρκίας:

«Στις 21 Φεβρουαρίου 2008 και μεταξύ των ωρών 10.00 έως 18.00, χτυπήθηκαν στόχοι του «PKK» εντός του Β. Ιράκ με όπλα μεγάλου βεληνεκούς και με όπλα της Τουρκικής Πολεμικής Αεροπορίας. Μετά από τους επιτυχείς βομβαρδισμούς, στις 19.00 της ίδιας ημέρας, ξεκίνησε χερσαία επιχείρηση των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων εντός του Βορείου Ιράκ με την υποστήριξη της Τουρκικής Πολεμικής Αεροπορίας. Κατά τη διάρκεια αυτών των επιχειρήσεων, θα πληγούν στόχοι του PKK / KONGRA-GEL και θα επιδειχθεί ιδιαίτερη ευαισθησία στο θέμα της εδαφικής ακεραιότητας και της σταθερότητας του Ιράκ καθώς επίσης και στην ασφάλεια του λαού που διαβεί στην εν λόγω περιοχή. Τα Τουρκικά στρατεύματα θα επιστρέψουν εντός της Τουρκίας, αφού επιτευχθεί ο σχεδιασμένος στόχος τους».

Ειδικότερα αναφέρεται ότι οι επιχειρήσεις αποσκοπούν στην εξουδετέρωση των μελών του PKK/KONGRA GEL και στην καταστροφή των οργανωτικών δομών του. Οι αεροπορικές επιθέσεις ξεκίνησαν στις και ώρα 10:00 με προσβολή στόχων στο Β.Ιράκ. Έπειτα από την επιτυχή προσβολή των στόχων, ξεκίνησε η διασυννοριακή επιχείρηση του στρατού ξηράς στις 19:00, υποστηριζόμενη από την αεροπορία. Σύμφωνα με επίσημες αναφορές του Γενικού Επιτελείου, στην επιχείρηση

συμμετείχαν 10.000 στρατιώτες, οι οποίοι εισήλθαν σε απόσταση 10 χλμ. εντός του Βορείου Ιράκ.

«Η εισβολή του τουρκικού στρατού κατά των Κούρδων ανταρτών στο Βόρειο Ιράκ είναι περιορισμένης έκτασης». «Ο στόχος, το μέγεθος και οι παράμετροι αυτής της επιχείρησης είναι περιορισμένοι», δήλωσε ο κ. Ερντογάν, ενώ υπογράμμισε ότι η επιχείρηση έχει στόχο αποκλειστικά τα μέλη του παράνομου PKK.

Το Τουρκικό Γενικό Επιτελείο Στρατού αναφέρει στην ιστοσελίδα του ότι «οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις, οι οποίες αποδίδουν μεγάλη σημασία στην εδαφική ακεραιότητα και συνοχή του Ιράκ, θα επιστρέψουν στο τουρκικό έδαφος όσο το δυνατόν συντομότερα, μετά την επίτευξη των στόχων τους».

Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες αναφέρουν ότι οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις είχαν ενημερώσει τις ΗΠΑ εδώ και δέκα ημέρες σχετικά με τη στρατιωτική επέμβαση στο βόρειο Ιράκ, σύμφωνα με το πρακτορείο Ihlas. Ο αρχηγός των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στρατηγός Yaşar Büyükanit φέρεται να συνομίλησε τηλεφωνικά με τον Αμερικανό ομόλογό του, Ναύαρχο Mike Mullen στις 11 Φεβρουαρίου. Στη συνέχεια μετέβη στην Άγκυρα ο υπαρχηγός James Cartright όπου συνομίλησε με τον στρατηγό Ergin Saygun και τον συντονιστή των αμερικανικών δυνάμεων στο Ιράκ, David Petraeus σχετικά με τη μάχη κατά της τρομοκρατίας και ανταλλαγή πληροφοριών. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, η τουρκική πλευρά υποστήριξε ότι οι ενέργειές της αποσκοπούν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ενώ η αμερικανική πλευρά ζήτησε η επέμβαση να είναι περιορισμένη χρονικά και να μην πλήξει αμάχους και υποδομές.

Δύο ταξιαρχίες του τουρκικού στρατού διέσχισαν τα σύνορα με το Ιράκ σε μια χερσαία επίθεση εναντίον των κούρδων ανταρτών του PKK, δήλωσε τουρκική στρατιωτική πηγή στη νοτιο-ανατολική Τουρκία. Χιλιάδες ακόμη τούρκοι στρατιώτες έχουν αναπτυχθεί στη μεθόριο για να συμμετάσχουν στην επιχείρηση εάν χρειασθεί.

Δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας, A. GUL για τις επιχειρήσεις:

«Οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις, παρά τις αντίζοες καιρικές συνθήκες, ξεκίνησαν τις χερσαίες επιχειρήσεις τους στο Β. Ιράκ, με μοναδικό στόχο, την καταστροφή των στρατοπέδων του «PKK». Καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να μη πληγεί ο άμαχος πληθυσμός της περιοχής. Πιστεύω ότι οι επιχειρήσεις αυτές, θα συμβάλλουν στη διατήρηση της σταθερότητας του Ιράκ και στην ευημερία του λαού της περιοχής. Η Τουρκία απέδωσε και θα συνεχίσει να αποδίδει μεγάλη σημασία στην εθνική ενότητα και διαφύλαξη της εδαφικής ακεραιότητας του Ιράκ. Εύχομαι κάθε επιτυχία σε όλους τους στρατιώτες μας, σε οποιαδήποτε βαθμίδα του στρατεύματος υπηρετούν».

Δηλώσεις του Πρωθυπουργού, R. T. ERDOGAN για τις επιχειρήσεις:

«Στόχος μας, είναι τα στρατόπεδα της τρομοκρατικής οργάνωσης του “PKK”. Σκοπός μας, είναι η διεξαγωγή μιας επιχείρησης περιορισμένης κλίμακας στο Β. Ιράκ. Διαφυλάσσουμε τη σωματική ακεραιότητα των συμπολιτών μας. Η Τουρκία έχει για πρώτη φορά, την υποστήριξη της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Θα χρησιμοποιήσουμε όλα τα πολιτικοοικονομικά και στρατιωτικά μέσα που διαθέτουμε. Συγχαίρω όλους τους γενναίους στρατιώτες μας. Σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχα, τόσο με τον Πρόεδρο των ΗΠΑ, G. BUSH, όσο και με τον Ιρακινό ομόλογό μου, AL MALIKI, τους ενημέρωσα για τη διεξαγωγή των χερσαίων επιχειρήσεων των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων στο Βόρειο Ιράκ».

ii. Συνέντευξη του Πρωθυπουργού για το Κουρδικό

Στις 11 Οκτωβρίου, ο Τούρκος πρωθυπουργός παραχώρησε συνέντευξή στο CNN TURK σχετικά με το PKK και την κατάσταση στην Νοτιοανατολική Τουρκία:

«Οι πέραν των συνόρων επιχειρήσεις δεν έχουν συναισθηματικό πλαίσιο. Υπάρχουν οι στρατιωτικές, πολιτικές και διπλωματικές προεκτάσεις και τα αποτελέσματά τους. Πρέπει αξιολογώντας τα δεδομένα αυτά να κάνουμε και το ανάλογο βήμα. Αυτό συνεπάγεται ένα χρονοδιάγραμμα. Το Ιράκ εντός της επικράτειάς του δεν έχει ηρεμία. Υπάρχουν οι εξελίξεις της Μέσης Ανατολής και η υπόθεση της Αρμενίας. Εμείς μέσα σε αυτές τις ευαισθησίες δείξαμε υπομονή. Τώρα, μια πέραν των συνόρων επιχείρηση τι φέρνει και τι παίρνει, αυτό πρέπει να το αξιολογήσουμε καλά. Γνωρίζετε ότι με τις ΗΠΑ δημιουργήθηκε ένας μηχανισμός υπό την ονομασία «ειδικός συντονισμός για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας». Δυστυχώς, ο μηχανισμός αυτός δεν έδωσε το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Δεν είδαμε κάποιο αποτέλεσμα που να συνάδει με τη σύστασή του. Σχεδόν ζήσαμε μια περίοδο κωλυσιεργίας και απώλειας χρόνου».

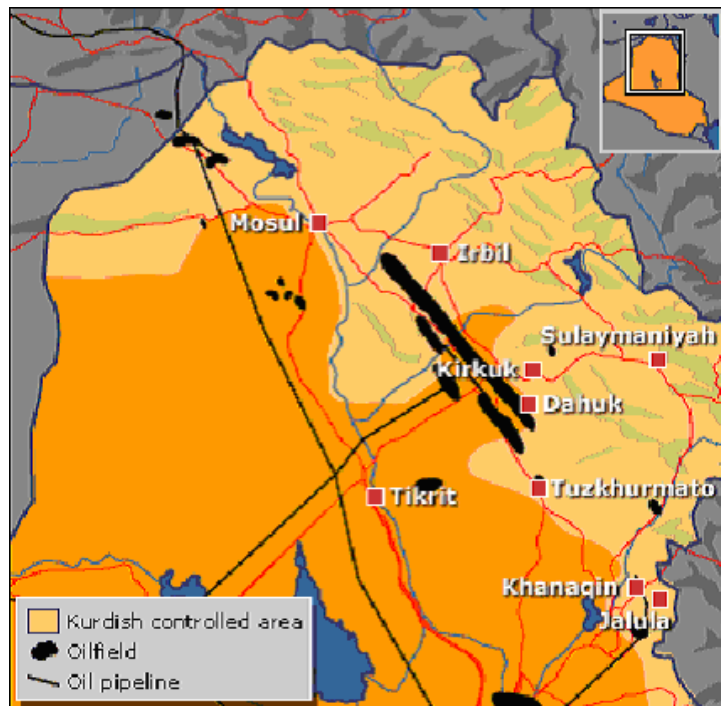
Ο Ερντογάν υπενθύμισε ότι μέχρι σήμερα έχουν διενεργηθεί 25 επιχειρήσεις πέραν των συνόρων και τόνισε: «Εάν δούμε το θέμα από άποψη αποτελεσματικότητας, θα διαπιστώσουμε ότι από αυτές δεν είχαμε κάποιο αποτέλεσμα. Αξιολογούμε και αυτές. Υπάρχουν φορείς, στους οποίους θα αποταθούμε, προκειμένου να λάβουμε πληροφορίες. Δεν μπορούμε να λάβουμε απόφαση εάν προηγουμένως δεν τους συμβουλευθούμε. Η κίνηση αυτή στο πλαίσιο των εθνικών μέτρων πρέπει να είναι και επωφελής. Διαφορετικά εμείς θα χάσουμε».

«Με την απόφαση που θα ληφθεί μετά τις εορτές, (σημ.: εννοεί τον μήνα Οκτώβριο, μετά τη λήξη του Ραμαζανίου) θέλουμε να λάβουμε την άδεια με ισχύ ενός έτους. Εντός αυτού του χρονικού διαστήματος, όταν απαιτηθεί και όπου απαιτηθεί, θα δώσουμε την αρμοδιότητα στις δυνάμεις ασφαλείας μας. Τώρα σχηματίζουμε το πλαίσιο».

Ο Τούρκος Πρωθυπουργός, αφού επεσήμανε ότι η τρομοκρατία χάνει έδαφος, υπογράμμισε: «Στο βόρειο Ιράκ υπάρχουν 3.500 τρομοκράτες. Από το Ιράκ δεν αναμένουμε λόγια, αλλά απτά βήματα. Πλέον πρέπει να δούμε μόνοι μας τι πρέπει να πράξουμε. Δεν θέλουμε το θάνατο κανενός στρατιώτη. Στα χέρια των τρομοκρατών υπάρχουν σημαντικά όπλα. Θα σας θυμίσω τη φράση ενός αξιωματικού: «Εμείς είμαστε στόχος και το PKK στην ενέδρα. Οι φετινές απώλειές μας πλησίασαν τους 200. Ευχόμαστε ο αριθμός αυτός να μειωθεί. Να δώσουμε τέλος στον αγώνα με έναν διαφορετικό τρόπο. Πρέπει να τελειώσουμε την υποστήριξη που παρέχει ο λαός στην τρομοκρατική οργάνωση. Το PKK, εάν δεν τύχει υποστήριξης, είναι καταδικασμένο να εξαφανιστεί. Τώρα βρίσκεται στο πλέον αδύναμο σημείο. Εάν η τρομοκρατία έχει ελαχιστοποιηθεί, αυτό σημαίνει ότι έχει υπάρξει και αποτέλεσμα».

iii. Συμβόλαια πετρελαίου στο Βόρειο Ιράκ

Οι Αρχές της αυτόνομης περιφέρειας του ιρακινού «Κουρδιστάν» ενέκριναν την υπογραφή επτά νέων πετρελαϊκών συμβολαίων στο βόρειο Ιράκ. Με την υπογραφή των νέων αυτών συμβολαίων, σχεδόν 20 διεθνείς πετρελαϊκές εταιρείες θα λειτουργούν στο εξής στο ιρακινό «Κουρδιστάν», δήλωσε ο Κούρδος υπουργός Φυσικών Πόρων, Άστι Χαουράμι. Οι εταιρείες θα λαμβάνουν το 15% των εσόδων της πετρελαϊκής εκμετάλλευσης και το «85% θα λαμβάνει το Ιράκ. Από τα έσοδα που αντιστοιχούν στο ποσοστό αυτό, το «Κουρδιστάν» θα λαμβάνει το 17% και το υπόλοιπο 83% θα διαχειρίζεται η κυβέρνηση της Βαγδάτης. Ο Τούρκος πρωθυπουργός σε ομιλίες του στην Ένωση Αμερικανικού Τύπου και στο Κέντρο Στρατηγικών

Σπουδών των ΗΠΑ, αφού αναφέρθηκε εκτενώς στο θέμα του PKK, ξεδίπλωσε τα χαρτιά του για τα πετρέλαια στο Ιρακινό «Κουρδιστάν». Ζήτησε να υπάρξει αναβολή του δημοψηφίσματος για το καθεστώς του Κιρκούκ. Ο προφανής λόγος είναι ο φόβος δημιουργίας κουρδικού κράτους στα σύνορά της και οι αποσχιτικές τάσεις. Οι κάτοικοί του θα αποφασίσουν κατά πόσον θέλουν η πόλη να παραμείνει υπό μικτή τουρκμενική, κουρδική και αραβική διοίκηση ή να γίνει μέρος της Κουρδικής Αυτόνομης Περιοχής. Στη δεύτερη περίπτωση οι Κούρδοι του Ιράκ ελπίζουν να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν τον πετρελαϊκό πλούτο της περιοχής για να συγκροτήσουν ένα ανεξάρτητο κράτος. Άλλοι πάλι, θεωρούν ότι η Τουρκία προσβλέπει στην πλούσια σε «μαύρο χρυσό» περιοχή. Κάποιοι στην Άγκυρα ονειρεύονται επανενεργοποίηση των συμφωνιών του 1926 ανάμεσα στην Τουρκία και την Αγγλία, που προέβλεπαν την παραχώρηση στην Τουρκία επί 25 χρόνια του 10% των δικαιωμάτων από την εξαγωγή του πετρελαίου του Κιρκούκ και της Μοσούλης.

iv. Οι θέσεις του φιλοκουρδικού κόμματος της Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP) σχετικά με το Κουρδικό

Το Κόμμα της Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP) έχει κατηγορηθεί ότι υιοθετεί φιλοκουρδικές θέσεις και ότι εμμέσως υποστηρίζει τους κούρδους αυτονομιστές. Μάλιστα, μέλη αλλά και βουλευτές του κόμματος εικάζεται ότι έχουν σχέσεις με την οργάνωση του PKK. Το DTP υπέβαλε στις 11 Φεβρουαρίου 2008 στο Συνταγματικό Δικαστήριο το υπόμνημα της απολογίας του, σχετικά με την υπόθεση της δίκης που ασκείται εναντίον του, με αίτημα την απαγόρευση της λειτουργίας του. Το DTP, το οποίο κατηγορείται ως κέντρο δραστηριοτήτων διχοτόμησης, έκανε λόγο για «εμφύλιο πόλεμο».

Αναλυτικά, το ανωτέρω κόμμα απέφυγε να χρησιμοποιήσει το επίθετο «τρομοκρατική» για την οργάνωση του PKK, γεγονός το οποίο δικαιολόγησε στο υπόμνημά του ως εξής: «Αν λάβουμε υπόψη μας ως κύριο στοιχείο τη δολοφονία αθώων ανθρώπων, τότε το επίθετο «τρομοκρατικός» μπορεί να ισχύσει και για τα κράτη. Στο θέμα του χαρακτηρισμού του PKK δεν υπάρχει ομοφωνία απόψεων».

Επίσης, στο υπόμνημα αναφέρεται ότι το DTP είναι ένα κόμμα που στοχεύει στην επίτευξη της δημοκρατικής κοινωνίας και στην επίλυση του Κουρδικού, ενώ διατυπώνεται έμμεσα και το αίτημα σχετικά με την παροχή περιφερειακής αυτονομίας.

Συγκεκριμένα, σημειώνεται ότι οι Κούρδοι, που ζουν στην Τουρκία, στο Ιράν, στο Ιράκ και στη Συρία, δεν υπολογίζονται και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο έχει αρχίσει να αναδεικνύεται ένα περιβάλλον σύγκρουσης.

Ακόμη, αναφέρεται ότι το Κουρδικό δεν μπορεί να επιλυθεί με την ανάθεσή του στο στρατό και ότι η πολιτική που εφαρμόζεται οδηγεί στην εμβάθυνση του προβλήματος, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε εμφύλιο πόλεμο.

Εξάλλου, υπογραμμίζεται ότι οι Κούρδοι της Τουρκίας δεν επωφελούνται από τα δικαιώματα που έχουν αναγνωρισθεί στους Αρμένιους, στους Ρωμιούς και στους Εβραίους της χώρας, ενώ παράλληλα ζητείται η αναγνώριση του δικαιώματος επικοινωνίας με τους Κούρδους που ζουν εκτός των τουρκικών συνόρων.

Τέλος, το υπόμνημα γράφει ότι οι συναντήσεις του Οτζαλάν με τους δικηγόρους του δεν έχουν καμία σχέση με το κόμμα και ότι οι προτάσεις του Οτζαλάν, που διατυπώνονται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών, είναι ειρηνικές και απέχουν από τη βία.

v. The Kurdistan Workers Party: history, structure and activities. (by: D. Tsikoudi²)

The **Kurdistan Workers Party** is a militant group founded in the 1970s and led by Abdullah Öcalan until his capture in 1999. The PKK's goal has been to create an independent socialist Kurdish state in a territory which it claims as Kurdistan, an area that comprises parts of south-eastern Turkey, north-eastern Iraq, north-eastern Syria and north-western Iran; those states oppose any such change. The PKK is listed as a terrorist organization internationally by a number of states and organisations, including the USA, NATO and the EU. More than 37,000 people have been killed in the Turkey-PKK conflict since 1984.

HISTORY

Since its creation in the 1970s, amid violent clashes in the whole of Turkey which culminated in the 1980 military coup, the PKK has developed into a paramilitary organization. The conflict between PKK and the Turkish state rendered much of south-eastern Turkey a war zone in the late 1980s and 1990s. Its actions have taken place mainly in Turkey and against Turkish targets in other countries, although it has on occasions co-operated with other Kurdish nationalist paramilitary groups

² Ms. D. Tsikoudi (MA) is research associate in the Institute of European Integration and Policy, University of Athens.)

in neighbouring states, such as Iraq and Iran. The PKK argued that its violent actions were justified by the need to defend Kurds in the context of what it considered as the massive cultural suppression of Kurdish identity (including the 1983 Turkish Language Act Ban) and cultural rights carried out by the governments of the region. In its campaign, the PKK has been accused of carrying out atrocities against both Turkish and Kurdish civilians and its actions have been criticised by human rights groups such as Amnesty International and Human Rights Watch. Actions of the Turkish state in the past have also been criticised by these same groups. In effect, the Turkish state has led a series of counter-insurgency operations against the PKK, accompanied by political measures, starting with an explicit denunciation of separatism in the 1982 Constitution, and including proclamation of the state of emergency in various PKK-controlled territories starting in 1983 (when the military relinquished political control to the civilians). This series of administrative reforms against terrorism included in 1985 the creation of village guard system by the then prime minister Turgut Özal who is of partial Kurdish descent. All in all, this low intensity conflict which has lasted more than thirty years has had a number of effects in the Turkish territory. Furthermore, this conflict is an important part concerning the negotiations between Turkey and the European Union (EU) about its eventual integration to the EU.

The PKK's core was originally a group called the "Ankara Democratic Patriotic Association of Higher Education" (APOCUS) or Apocular ("Apoists"), which was made up largely of students, led by Abdullah Öcalan. Although originally from Ankara, the group soon moved its focus to south-east Turkey, and its large Kurdish population, where they began organising. With the official release of the "Proclamation of Independence of PKK" on 27 October 1978, the group became known as the Kurdistan Workers Party. With its largely communist ideology, the PKK soon found itself in conflict with right-wing entities.

Starting in 1984, the PKK transformed itself into a paramilitary organisation (largely based in and supported by Iran, Iraq and Syria), as it launched conventional attacks as well as bombings against Turkish governmental installations, military and civilian targets. In the mid 1990s, it also began to shift from conventional bombing to suicide bombing, launching fifteen such attacks between 1995 and 1999. The majority (11 of 15) of the suicide bombers were women.

In the late 1990s, the Turkish army began to gain the upper hand in its ground war with the PKK and post-Cold War shifts in international politics resulted in the group losing much of its support among other states. With downgraded security concerns, the Turkish parliament began a controlled process of dismantling the legal control, using the term "normalization" or "rapprochement" depending on the sides of the issue. A ban on publishing using Kurdish language (1983) was dropped in 1991, with more thorough reforms, such as the lifting of the ban on broadcasting in Kurdish, adopted in the 2000s with the decrease in PKK's activities.

In 1999, Turkish authorities captured Öcalan while he was being transferred by the Greek security system from the Greek Embassy in Kenya to a local airport, in an operation conducted jointly by the CIA and Turkey's MIT. He was trialled in Turkey and sentenced to the death penalty. He took his case against Turkey to the European Court of Human Rights (ECtHR) which influenced Turkey's decision to commute the death sentence to life imprisonment, safeguarding him from risk of execution. The ECtHR held that there had been violation of Article 6 (right to fair trial), as there was a military judge in the Turkish court trying Abdullah Öcalan, there was no violation of Article 2 (right to life). After his capture in 1999, the group's leader Abdullah Öcalan has urged the PKK to work peacefully to attain its objectives, and the PKK declared a ceasefire in that year. It changed its name to KADEK to reflect moves towards peaceful politics and co-operation with a wider range of ideologies, but it is claimed that this change was aimed to protect itself from the legal implications of being listed as a terrorist organization. A PKK/KADEK spokesman stated that its armed wing, The People's Defence Force, would not disband or surrender its weapons, to maintain its capability of self-defence. PKK/KADEK avowing to not lay down its arms underscores that the organization maintains its capability to carry out terrorist operations. Abdullah Öcalan, has declared his own militants as "No better than Murderers".

Following a call by the captured Öcalan for a peaceful solution, the PKK found itself blacklisted in many countries. Consequently, the PKK went through a series of changes and implemented a unilateral truce, which ended in 2004. On 2 April of that year, the Council of the

European Union added the PKK to its list of terrorist organisations. Later in 2004, the US Treasury moved to freeze assets of branches of the PKK. According to Turkish officials, Massoud Barzani, leader of the Kurdish region in northern Iraq, and US occupation forces have not done enough to combat PKK guerrillas and secure the Iraqi-Turkish border, causing tensions between the Iraqi and Turkish governments.

The refusal of the Turkish government to issue a general amnesty to PKK operatives, the failure of the Kurdish nationalist Democratic People's Party to make an electoral breakthrough until 2007 and profound ideological disputes within the movement led to the ceasefire becoming ragged in 2003, before breaking down completely in 2004. Since the declaration of cease-fire on August 2000, aside from a few isolated incidents, the armed conflict had come to a complete halt. Since 2004, there has been an increase in PKK attacks on the Turkish military, police, and governmental targets near the Iraqi border in the last months. PKK claims it is only acting in self-defence and for the protection of the Kurds.

The PKK had declared ceasefire since September 28, 2006 although Turkish Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan and Chief of Staff, General Yaşar Büyükanıt do not recognize such a motion.

On September 29, 2007 "PKK terrorists set up an ambush in the Beytüşşebap district of Şırnak. In early October 2007, PKK fighters carried out another ambush, this time near the border with Iraq, killing 13 Turkish soldiers. The incident sparked renewed threats from the Turkish government to cross over into Iraq to pursue the fighters. On the 17th of October 2007, the Turkish parliament approved a military incursion into Iraq to pursue the PKK fighters. The vote for incursion won with an overwhelming 507 to 19. Action was delayed on request by the US government on the condition that "swift steps" were taken to deal with the rebels.

Just five days later on October 22nd, BBC reported another PKK ambush that left 12 more Turkish soldiers dead with an additional seven more missing. According to Independent, the October 22nd attack happened when PKK rebels blew up a bridge located just three miles from the border with Iraq, when a 12-vehicle Turkish military convoy was crossing it. The attack left 17 Turkish soldiers dead and some were taken prisoners. Turkey reported that 32 rebels were also killed in the raid.

Prime Minister Recep Tayyip Erdogan, under intense domestic pressure to act after some 50 soldiers were killed in recent weeks, has pledged to send troops into northern Iraq if such attacks from Iraq continue. The Web site for NTV, a Turkish news channel, reported that Erdogan told a meeting of his Justice and Development Party on Monday night that "a cross-border operation is approaching." The meeting was closed to the media. "This business needs to happen before winter conditions worsen," he was quoted as saying. "If we don't see concrete things from the other side, an operation is near," he said.³

On November 5th, President Bush in meetings with the Turkish Prime Minister at the White House called the PKK an enemy of the U.S., Iraq and Turkey. Bush is worried that a major Turkish incursion into northern Iraq could destabilize a part of the country that has so far escaped much of the violence plaguing other parts of Iraq. U.S. officials also worry that Turkish action could lead to a wider crisis in the region.⁴ Iraq urged Turkey to give it time to implement measures aimed at restricting the movements of Kurdish separatist rebels, a day after Iraq's president said a Turkish incursion was now "almost inevitable". Turkey has massed up to 100,000 troops backed by tanks, artillery and planes on Iraq's border and threatened to launch a major military operation to crush the PKK guerrillas.⁵

The mixed parliamentary committee on Turkey and EU, completing in Ankara its 58th meeting, condemned the terrorist activity of PKK. The Dutch MP Joost Lagendijk, who that participates in the committee, stated that the PKK does not constitute part of the solution for the Kurdish. When he was asked why EU was late in condemning PKK Mr Lagendijk answered that the change of EU attitude on the subject depended on the world's developments.⁶

³ Reuters. *PKK kills 4 Turkish soldiers; more troops mass on border with Iraq*. November 13, 2007.

<http://www.reuters.com>

⁴ Retrieval date 25/11/2007: <http://www.reuters.com/news/video/videoStory?videoId=70246>

⁵ Reuters. *Iraq asks Turkey for time to take steps against PKK*. Retrieval date 25/11/2007.

<http://www.reuters.com/article/mapNews/idUSCOL74947120071117>

⁶ NAFTEMPORIKI ON LINE. *EU condemns PKK terrorist actions (22/11/2007)*. Retrieval date 25/11/2007

2. Το «Σχέδιο Δράσης» του 60^{ου} κυβερνητικού προγράμματος

Ο Τούρκος Πρωθυπουργός, R.T. ERDOGAN παρουσίασε το «Σχέδιο Δράσης» του κυβερνητικού προγράμματος της 60^{ης} κυβέρνησης. Οι στόχοι που έχει θέσει η κυβέρνηση του «AKP», στους οποίους αναφέρθηκε επιγραμματικά ο ERDOGAN, είναι οι ακόλουθοι:

- Η ολοκλήρωση των εργασιών που αφορούν το νέο Σύνταγμα, το οποίο θ' ανταποκρίνεται σ' ένα Κράτος Δικαίου που διέπεται από δημοκρατικές αρχές.
- Η ενίσχυση των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών.
- Η ενίσχυση της δραστηριότητας των ΜΚΟ.
- Η βελτίωση των υπηρεσιών που αφορούν τη Δικαιοσύνη.
- Ο περιορισμός των κρατικών δαπανών, προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική η προσπάθεια δημοσιονομικής λιτότητας.
- Η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων που αφορούν τη δομή και την οργάνωση διαφόρων κρατικών φορέων.
- Η συνέχιση των ιδιωτικοποιήσεων.
- Η εξασφάλιση σταθερότητας στις τιμές των αγαθών.
- Η συνέχιση της προσπάθειας για την καταπολέμηση του πληθωρισμού.
- Η διατήρηση του καθεστώτος της διολισθαίνουσας ισοτιμίας.
- Η ίδρυση Πανεπιστημίων σε 9 νομούς, όπου δεν υπάρχουν ΑΕΙ.
- Η αναδιάρθρωση της δομής των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων και η εξασφάλιση οικονομικών πόρων.
- Η παροχή βοήθειας σ' όσους απασχολούνται στον αγροτικό τομέα.
- Η ολοκλήρωση του «GAP» (Σχεδίου ΝΑ Ανατολίας) την προσεχή 5ετία.
- Η χορήγηση οικονομικής βοήθειας σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Η ολοκλήρωση του «Σχεδίου MARMARAY» (σιδηροδρομική σήραγγα, η οποία θα διασχίζει τα Στενά του Βοσπόρου και θα ενώνει την Ανατολική με την Ευρωπαϊκή πλευρά της Κων/πολης), το οποίο αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2010.
- Η εξασφάλιση των απαραίτητων συνθηκών για την προσέλκυση ξένων επενδυτών στην Τουρκία.
- Η συνέχιση της στήριξης που παρέχεται στην «ΤΔΒΚ».
- Η συνέχιση των προσπαθειών που αφορούν την εξασφάλιση της σταθερότητας σε Παλαιστίνη και Λίβανο.
- Η συνέχιση της εφαρμογής των μέτρων που έχουν σαν στόχο την παρεμπόδιση της παροχής βοήθειας σε τρομοκρατικές Οργανώσεις, από χώρες του εξωτερικού.
- Η συνέχιση της διπλωματικής προσπάθειας που καταβάλλεται, προκειμένου να εξασφαλισθεί μια δίκαιη επίλυση του προβλήματος του Kirkuk.
- Η μεταφορά της έδρας των κρατικών τραπεζών, όπως και της «Κεντρικής Τράπεζας» (MERKEZ BANAKSI), στην Κων/πολη.

Ο ERDOGAN, ερωτηθείς σχετικά με την κατασκευή πυρηνικού τόνισε ότι η κατασκευή πυρηνικού σταθμού θα ξεκινήσει το αργότερο το Μάιο του τρέχοντος έτους και ότι το κόμμα του ουδέποτε ήταν, ούτε θα είναι υπέρ της διεξαγωγής πρόωρων εκλογών, οπότε δεν τίθεται θέμα πραγματοποίησης πρόωρων Δημοτικών Εκλογών.⁷ Ο Τούρκος Πρωθυπουργός επαναβεβαίωσε την αποφασιστικότητα της Άγκυρας για την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε., αρνούμενος ταυτόχρονα ότι σημειώνεται επιβράδυνση του ρυθμού των μεταρρυθμίσεων.

⁷ Τελικά, η Τουρκία αποφάσισε να κατασκευάσει τον πρώτο πυρηνικό σταθμό της σε μία αμφιλεγόμενη περιοχή στο νότιο τμήμα της χώρας, ανακοίνωσε χθες ο υπουργός Ενέργειας Hilmi Gueler. Η Τουρκία έχει ανακοινώσει την επιθυμία της να προχωρήσει στην κατασκευή τριών πυρηνικών σταθμών συνολικής ισχύος περίπου 5.000 μεγαβάτ, οι οποίοι πρόκειται να τεθούν σε λειτουργία το 2012. Η κατασκευή τους αποβλέπει στην αντιμετώπιση των αυξημένων ενεργειακών της αναγκών και στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησής της.

3. Συνταγματική τροποποίηση για την άρση απαγόρευσης της χρήσης της ισλαμικής μαντίλας.

Τον περασμένο Ιανουάριο, το Κόμμα της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης (ΑΚΡ), υπό την καθοδήγηση του πρωθυπουργού Ταγίπ Ερντογάν, ήλθε σε συμφωνία με το Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης (ΜΗΡ) για την άρση της απαγόρευσης της μαντίλας στα κρατικά πανεπιστήμια. Μετά τις συνταγματικές τροποποιήσεις που ενέκρινε η Εθνοσυνέλευση στις 9 Φεβρουαρίου. Το Λαϊκό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (CHP) και ορισμένοι πρυτάνεις πανεπιστημίων ανακοίνωσαν ότι θα προσφύγουν στο Συνταγματικό Δικαστήριο, ενώ η στρατιωτική ηγεσία και ανώτατοι δικαστικοί επιμένουν ότι η νομιμοποίηση της μαντίλας υπονομεύει τα θεμέλια του πολιτικού και εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας. Οι σκληροπυρηνικοί του κεμαλισμού πιστεύουν ακράδαντα ότι ο κ. Ερντογάν και οι συν αυτό έχουν «ισλαμικό χρονοδιάγραμμα», την ώρα που η πλειοψηφία του τουρκικού λαού στηρίζει την άρση της απαγόρευσης, σύμφωνα με τις σφυγμομετρήσεις. Το κυβερνών Κόμμα της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης και το Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης, με τη σκέψη στραμμένη στην Ε.Ε., εμφανίζουν τη νομιμοποίηση της μαντίλας ως άλμα στον τομέα των πολιτικών και θρησκευτικών ελευθεριών. Ωστόσο, η προσπάθεια της κυβέρνησης Ερντογάν να προσδώσει νέα δυναμική στην τουρκική υποψηφιότητα μέσω μαντίλας ανησυχεί την Ευρώπη.

Σύμφωνα με σχετική τροποποίηση του Συντάγματος, που φέρει τον αριθμό 5735, εστάλη στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για έγκριση. Ο Πρόεδρος έχει 15θήμερη προθεσμία για την εξέταση του Νόμου και δικαιούται βάσει του Συντάγματος είτε να ασκήσει βέτο και να στείλει την τροποποίηση για επανεξέταση στη Βουλή, είτε να την επικυρώσει και να τεθεί αυτομάτως σε εφαρμογή, είτε να τη θέσει σε δημοψήφισμα.

Οι οπαδοί του κοσμικού κράτους στην Τουρκία ισχυρίζονται ότι το μέτρο αυτό αποτελεί ένα πρώτο βήμα για τον εξισλαμισμό της τουρκικής κοινωνίας, καθώς οι σημερινές φοιτήτριες θα κληθούν να στελεχώσουν αύριο την τουρκική δημόσια διοίκηση. Επισημαίνουν επίσης ότι η ισλαμική κυβέρνηση του Πρωθυπουργού Ερντογάν δεν έδειξε το ίδιο ενδιαφέρον για την προστασία και των άλλων ελευθεριών των πολιτών, γεγονός που υποδηλώνει το διακριτικό ενδιαφέρον του προς τους ισλαμιστές. Τέλος, θεωρούν ότι η αποποινικοποίηση της μουσουλμανικής μαντίλας, δεν αποτελεί ένδειξη φιλελευθεροποίησης της τουρκικής κοινωνίας, καθώς το Ισλάμ δεν είναι απλά μία θρησκεία, αλλά και μία ιδεολογία, που περιορίζει εκ προοιμίου τη θέση της γυναίκας μέσα στην κοινωνία.⁸

Ραγδαία αύξηση της θρησκευτικότητας στην Τουρκία

Αποτελέσματα έρευνας, η οποία διενεργήθηκε από την πολύ γνωστή στην Τουρκία εταιρεία KONDA σε 41 επαρχίες της Τουρκίας με ερωτηματολόγια και σημαντικό δείγμα του πληθυσμού, αποκαλύπτει ότι το θρησκευτικό αίσθημα στην Τουρκία αυξάνεται, η κοινωνία γίνεται πιο συντηρητική και οι γυναίκες καλύπτουν το κεφάλι τους σε τετραπλάσιο ποσοστό σε σχέση με τα προηγούμενα τριάντα χρόνια.

Η έρευνα επιχείρησε να δώσει απαντήσεις σε σημαντικά ζητήματα που αφορούν στην θρησκευτικότητα στην Τουρκία, όπως είναι η ισλαμική μαντίλα, ο αριθμός των ατόμων που τηρούν το ισλαμικό τυπικό, η έννοια της θρησκείας σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο και γενικότερα για την επίδραση της θρησκείας στην Τουρκική κοινωνία.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, τα οποία και δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα Milliyet σε τρία μέρη, κατέδειξαν πλέον και επιστημονικά τα συμπεράσματα που εξάγονται εδώ και λίγη καιρό για την Τουρκία: Ότι δηλαδή ο πληθυσμός της χώρας ρέπει τα τελευταία χρόνια προς την θρησκεία και ότι το ισλαμικό αίσθημα, που είχε καταπνιγεί στο πλαίσιο των κεμαλικών μεταρρυθμίσεων και στο όνομα της μοντέρνας Τουρκίας, αναβιώνει πανηγυρικά.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας σε σχέση με την μαντίλα, τα τελευταία 4 χρόνια, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από το «ΑΚΡ», το ποσοστό των γυναικών που φέρουν μαντίλα αυξήθηκε από 64,2% σε 69,4%. Αντίστοιχα, το ποσοστό όσων φορούν τουρμπάνι αυξήθηκε από το 3,5% στο 16,3%. Σε αντίστοιχη έρευνα που είχε διεξαχθεί το Μάιο του 2003 και

⁸ Sabrina Tavernise, «Ruining Turkey's image», INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE, 19.02.2008

είχε δημοσιευθεί στην ίδια εφημερίδα μεταξύ 27-31 Μαΐου, ο αριθμός των ενήλικων γυναικών που κάλυπταν το κεφάλι τους έφθανε τα 13.000.000, ενώ σήμερα ο αντίστοιχος αριθμός ανέρχεται σε 14.000.000.

Το 51,9% του δείγματος φέρει μαντίλα ή άλλου είδους κάλυμμα, το 16,2% φορά τουρμπάνι, ενώ το 1,3% φέρει τσαντόρ. Ενώ το ποσοστό των νέων γυναικών που δεν καλύπτουν το κεφάλι τους φθάνει στο 46,9%, στις ηλικίες μεταξύ 29-43 αγγίζει το 31,1% και στις ηλικίες άνω των 44 ετών ανέρχεται στο 18%. Παράλληλα, όσες γυναίκες χρησιμοποιούν τουρμπάνι μεταξύ 18-28 ετών φθάνουν στο 19,7%, μεταξύ 29-43 ετών στο 17,3% ενώ στις ηλικίες άνω των 44 ετών το ποσοστό μειώνεται στο 16,2%. Ο συσχετισμός των ερευνών του 2003 και του 2007 καταδεικνύει ότι οι γυναίκες νεαρής ηλικίας που χρησιμοποιούν το τουρμπάνι ως κάλυμμα της κεφαλής, ανήλθαν σε ποσοστό 19,7% από το 4,1% που ήταν το 2003.

Άλλο ένα στοιχείο που προέκυψε από την έρευνα, είναι ότι όσο αυξάνεται το εισόδημα, τόσο μειώνεται το ποσοστό των γυναικών που καλύπτουν με οποιοδήποτε τρόπο το κεφάλι τους. Συγκεκριμένα το 72,9%, όσων έχουν υψηλό εισόδημα δεν καλύπτει το κεφάλι, ενώ οι έχοντες χαμηλό εισόδημα δεν καλύπτονται κατά το 15,2%.

Οι γυναίκες που διαβιούν σε αστικές περιοχές καλύπτονται κατά 64,5%, ενώ αντίθετα το ποσοστό αυξάνεται στο 80,2% σε όσες διαβιούν σε αγροτικές περιοχές.

Αν συγκριθούν τα αποτελέσματα της έρευνας του 2003 με την τελευταία, θα διαπιστώσουμε ότι το 2003 κάλυπτε το κεφάλι του το 56,3% των γυναικών αστικών περιοχών, ενώ το 2007 το συγκεκριμένο ποσοστό έφθασε το 64,9%. Παράλληλα, το ποσοστό όσων καλύπτουν το κεφάλι τους στις αγροτικές περιοχές από το 75,5% ανήλθε σε 80,2%.

Η αναβίωση του θρησκευτικού αισθήματος στην Τουρκία τα τελευταία χρόνια είναι έκδηλη και έχει σημαντικές πολιτικές προεκτάσεις. Βασική θέση που μπορεί ωστόσο να υποστηριχθεί είναι ότι οι θρησκευόμενοι Τούρκοι, που άλλοτε συγκροτούσαν τη χαμηλότερη κοινωνική τάξη, έχουν αποκτήσει παιδεία, έχουν εξελιχθεί σε μεσοαστούς, και κινούνται σε αστικούς χώρους, αποκλειστικό προνόμιο άλλοτε της ελίτ. Σε κάθε περίπτωση, η άρση της απαγόρευσης της μαντίλας, υπέρ της οποίας έχει ψηφίσει η Εθνοσυνέλευση διχάζει τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και επαναφέρει ταξικές αλλά και θρησκευτικές προκαταλήψεις που επικρατούν στην Τουρκική κοινωνία.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δημιούργησαν αρκετά έντονες αντιδράσεις στην Τουρκία από τους υπέρμαχους του κοσμικού κράτους που άρχισαν και πάλι να μιλούν για τον ισλαμικό κίνδυνο και την απόπειρα ανατροπής της κοσμικής τάξης. Το Ισλαμικό Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης αναμφισβήτητα έχει σχέση με την αναβίωση του θρησκευτικού αισθήματος στην χώρα, είναι ωστόσο δύσκολο να καθοριστεί εάν το αυξημένο κύμα θρησκευτικότητας είναι αυτό που έφερε το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) στην εξουσία, ή εάν το ΑΚΡ και γενικότερα το ισλαμικό πολιτικό κίνημα, που αναπτύσσεται και εξελίσσεται τα τελευταία 30 χρόνια στην Τουρκία, ενίσχυσε την θρησκευτικότητα στην Τουρκία.

4. Ο νέος νόμος για τα Κοινωφελή Ιδρύματα (Βακούφια) και οι αντιδράσεις του ΜΗΡ

Η κυβέρνηση του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης είχε προ καιρού εισηγηθεί την ψήφιση του νόμου για τα Κοινωφελή Ιδρύματα (Βακούφια) στην Τουρκία με την αιτιολογία ότι είναι προς το συμφέρον της χώρας. Στις πρώτες προσπάθειές της, η κυβέρνηση του ΑΚΡ είχε συναντήσει την αντίδραση του Προέδρου Σεζέρ. Ο Νόμος περί Βακουφίων είχε επιστραφεί στη Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση από τον 10^ο Πρόεδρο της Τουρκικής Δημοκρατίας για επανεξέταση ορισμένων άρθρων αυτού [9 άρθρα] και ετέθη υπό συζήτηση στην Ολομέλεια του Σώματος με τις έντονες επικρίσεις της αντιπολίτευσης.

Στις 13 Φεβρουαρίου 2008, ξεκίνησαν οι σχετικές διαβουλεύσεις. Η Ολομέλεια της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης άρχισε συζητήσεις αναφορικά με το άρθρο του Νόμου περί Βακουφίων, που αφορά την διάθεση των ακινήτων των Ευαγών Ιδρυμάτων. Οι συζητήσεις έγιναν κεκλεισμένων των θυρών, γεγονός που σημαίνει ότι θα παραμείνουν μυστικές επί δεκαετία, ως κρατικό μυστικό.

Τρία βασικά σημεία τριβής:

Στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις περί των Κοινοφελών Ιδρυμάτων και την επιστροφή των περιουσιών τους προέκυψαν τρία βασικά σημεία διαφωνιών μεταξύ των κομμάτων:

1. Πρώτο σημείο τριβής αποτελεί **το δικαίωμα της ιδιοκτησίας** (και η υπόθεση επιστροφής των ιδιοκτησιών των Ευαγών Ιδρυμάτων).

2. Το δεύτερο σημείο είναι η **υπόθεση της αμοιβαιότητας ή της αντιστοιχίας**. Κατά την προηγούμενη συζήτηση του νομοσχεδίου, οι βουλευτές του Λαϊκού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος (CHP) ζήτησαν να εφαρμοσθούν και στις μειονότητες της Τουρκίας όλα όσα πράττει η Ελλάδα απέναντι στην μουσουλμανική μειονότητα της δυτικής Θράκης.

3. Το τρίτο βασικό σημείο είναι **τα εθνικά συμφέροντα**, αλλά και ο τρόπος συζήτησης των συμφερόντων αυτών. Σχετικά με το σημείο αυτό η αντιπολίτευση εκφράζει έντονες αντιδράσεις.

Έγκριση του Νόμου «Περί Βακουφίων»

Ύστερα από σειρά διαβουλεύσεων και συνεδριάσεων, η Ολομέλεια της Τουρκικής βουλής ενέκρινε τελικώς στις 21 Φεβρουαρίου το Νόμο «Περί Βακουφίων», με 242 ψήφους «υπέρ» και 72 «κατά». Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της Ολομέλειας της βουλής, τόσο το «MHP» όσο και το «CHP» αντιτάχθηκαν στην ψήφιση του νόμου. Σύμφωνα με τον εγκριθέντα νόμο προβλέπονται τα ακόλουθα:

-Το «Συμβούλιο Βακουφίων» θα λειτουργεί σε ανώτατο επίπεδο ως εκτελεστικό όργανο της Γενικής Δνσης Βακουφίων.

- Μέλη του 15μελούς «Συμβουλίου Βακουφίων» θα είναι: ο Γενικός Δντης της Γενικής Δνσης Βακουφίων, 3 Υποδιευθυντές της Γενικής Δνσης Βακουφίων, 1 Νομικός Σύμβουλος της Γενικής Δνσης Βακουφίων, 5 μέλη Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, τα οποία ειδικεύονται σε θέματα Βακουφίων, θα υποδειχθούν από τον Πρωθυπουργό και θα διοριστούν με σχετικό Προεδρικό Διάταγμα, 3 μέλη από τα νέα Βακούφια, 1 μέλος από τα Βακούφια που προσαρτήθηκαν μετά το 1923 στη Δνση Βακουφίων και 1 από τα κοινοτικά Βακούφια.

- Τα διοικητικά μέλη των Βακουφίων των μειονοτήτων θα πρέπει να είναι Τούρκοι υπήκοοι.

- Βάσει της αρχής της αμοιβαιότητας επιτρέπεται η ίδρυση Βακουφίων από ξένους υπηκόους.

- Τα βακούφια θα μπορούν ν' αποκτήν και να διαχειρίζονται τις περιουσίες τους, χωρίς τη χορήγηση σχετικής άδειας.

-Τα Βακούφια θα δύνανται να ενοικιάζουν την ακίνητη περιουσία που απόκτησαν από δωρεές, σε ιδρύματα που λειτουργούν υπέρ του Δημοσίου ή σε δημόσιους φορείς, ενώ θα μπορούν να δέχονται δωρεές από το εξωτερικό, μέσω τραπεζικών εμβασμάτων.

-Τα Βακούφια θα μπορούν ν' ανοίγουν υποκαταστήματα και Γραφεία Εκπροσώπησής τους, εντός και εκτός της Τουρκίας, κατόπιν κατάθεσης σχετικής υπεύθυνης δήλωσης στη Γενική Δνση Βακουφίων. Παράλληλα θα επιτρέπεται να προβαίνουν στην ίδρυση δικών τους εταιρειών.

Σύμφωνα με την ε/φ «MILLIYET» τα Βακούφια των μειονοτήτων, τα οποία περιήλθαν στη διαχείριση του Κράτους με το Διάταγμα του 1936, θα επιστραφούν εντός 18 μηνών από την θέση του νόμου σε ισχύ. (Σημ: Η ιστοσελίδα του «TRT» αναφέρει εν προκειμένω ότι πρόκειται για τα Βακούφια των μειονοτήτων, τα οποία υπήχθησαν στη διαχείριση του τουρκικού κράτους με απόφαση του Αρείου Πάγου του 1974).

- Επειδή η πλειοψηφία των ιδρυτών των Βακουφίων είναι ξένοι υπήκοοι, θα εφαρμοσθούν οι προϋποθέσεις του Νόμου «Περί Απόκτησης Τίτλων Ιδιοκτησίας», στις περιπτώσεις απόκτησης (από τα βακούφια) ακίνητης περιουσίας.

Το άρθρο 25 του νόμου – Οι διεθνείς δραστηριότητες των Βακουφίων:

Στις 15 Φεβρουαρίου, η Ολομέλεια της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης ενέκρινε το άρθρο 25 του νόμου περί κοινοφελών ιδρυμάτων, που αφορά τις διεθνείς τους δραστηριότητες. Στο άρθρο προβλέπεται ότι τα βακούφια θα μπορούν να προβούν σε διεθνείς δραστηριότητες και συνεργασίες, θα μπορούν να ιδρύουν οργανώσεις και αντιπροσωπείες στο εξωτερικό, καθώς επίσης να γίνονται μέλη σε οργανώσεις που ήδη έχουν συσταθεί στο εξωτερικό. Οι συζητήσεις συνεχίζονται για το 26^ο άρθρο το οποίο ρυθμίζει «τη συμμετοχή όλων των ιδρυμάτων σε επιχειρήσεις και εταιρείες».

Ο νόμος που βελτιώνει ουσιαστικά τη διοίκηση των κοινοτικών και κοινωφελών ιδρυμάτων αφορά κυρίως τις μη μουσουλμανικές μειονότητες όπου είχαν δεχθεί σκληρό πλήγμα κυρίως στις δεκαετίες του '60 και του '70 από τη στάση του κράτους και των δικαστηρίων απέναντι στις μειονότητες. Ο νόμος αφήνει άλυτα ορισμένα σημαντικά προβλήματα ιδιαίτερα για το Οικουμενικό Πατριαρχείο, του οποίου πολλά μοναστήρια και η περιουσία έχουν καταληφθεί από το κράτος. Οι καταλήψεις αυτές δεν αίρονται με το νέο νόμο και το Πατριαρχείο σκέφτεται ήδη τα μέσα με τα οποία θα επιδιώξει την αποκατάσταση των τρομερών αυτών αδικιών που υπέστη. Το νόμο που είχε αρνηθεί να επικυρώσει πέρυσι ο προηγούμενος πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας, Αχμέτ Νετζντέτ Σεζέρ, ενεκρίθη τελικώς από τον Α. Γκιούλ στις 26 Φεβρουαρίου 2008.

«Τα Κοινωφελή Ιδρύματα στην Τουρκία»

Σε συνέντευξή του στην Τουρκική εφημερίδα Sabah, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Galatasaray, Emre Oktem, παρουσίασε το ιστορικό πλαίσιο λειτουργίας των Ευαγών Ιδρυμάτων στην Τουρκία και την εξέλιξη του ζητήματος.⁹

«Κατά την οθωμανική περίοδο, τα Ευαγή Ιδρύματα δεν είχαν την ιδιότητα του νομικού προσώπου. Τα περιουσιακά στοιχεία καταγράφονταν σε ένα άτομο της κοινότητας, κοινής αποδοχής, ή στο όνομα ενός Αγίου μιας Εκκλησίας. Το δεύτερο ήμισυ του 1930, πάρα πολλοί δικηγόροι του κρατικού Θησαυροφυλακίου πέτυχαν δικαστικές αποφάσεις εναντίον των Αγίων Ταξιαρχών, της Παναγίας και άλλων, με το αιτιολογικό ότι ήταν «άφαντοι». Έτσι, τα περιουσιακά στοιχεία αυτά πέρασαν στο κρατικό Θησαυροφυλάκιο. Όμως στην κατάσταση αυτή έβαλε τέλος η Βουλή το 1940. Με τον τρόπο αυτό, έληξε και η δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων. Βέβαια, δεν επεστράφησαν αυτά, τα οποία είχαν περάσει στην κυριότητα του κράτους.

Το 1935, όταν ψηφίσθηκε ο Νόμος για τα Ευαγή Ιδρύματα [Βακούφια], ζητήθηκε από τα τότε υπάρχοντα Ευαγή Ιδρύματα να καταθέσουν δηλωτικό περιουσίας. Τα ιδρύματα αυτά γενικά δεν είχαν ένα καταστατικό ίδρυσης, δηλαδή ένα νόμιμο πιστοποιητικό. Κατά συνέπεια, ελέγχθη ότι «το δηλωτικό περιουσίας, το οποίο κατέθεσαν, έχει ισχύ και καταστατικό». Όμως, εάν είχαν καταστατικό, μέσα στους σκοπούς ίδρυσής τους θα περιλαμβανόταν και ο όρος ότι «δύνανται να αποκτήσουν και νέα περιουσιακά στοιχεία». Από το 1936 έως το 1974, έστω και με δυσκολία, τα μειονοτικά Ιδρύματα απέκτησαν περιουσιακά στοιχεία. Όμως, μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974, υπάρχει μια απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η οποία λέει το εξής: «Οι ιδιώτες μπορούν να αποκτούν περιουσιακά στοιχεία, ενώ τα νομικά πρόσωπα, τα οποία είναι πιο ισχυρά και, κατά συνέπεια, μπορεί να αποτελέσουν κίνδυνο, δεν μπορούν να αποκτούν περιουσιακά στοιχεία». Έτσι, με την απόφαση αυτή, έβαλαν στο χέρι και τις περιουσίες των μειονοτικών Ιδρυμάτων. Ωστόσο, η διάκριση νομικού και φυσικού προσώπου είναι περιέργη, διότι στην κατάσταση αυτή, ένας πολύ πλούσιος Ρωμιός μπορεί να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη περιουσία, όμως ένα μικρό σχολείο μιας Εκκλησίας σε απομακρυσμένη περιοχή δεν μπορεί να ανοίξει ούτε μια τάξη. Ως εκ τούτου γεννήθηκε μια τέτοια περίεργη κατάσταση.»

Κατά την άποψη του καθηγητή, η Συνθήκη της Λοζάννης δεν ακρωτηριάζεται. Επιπλέον, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αλλά και στη Συμφωνία των Η.Ε. περί Πολιτικών και Αστικών Δικαιωμάτων, συμφωνίες τις οποίες έχει υποχρέωση να τηρεί η Τουρκία, αναφέρεται ότι τα νομικά πρόσωπα έχουν δικαίωμα απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, αλλά και το δικαίωμα της δίκαιης εκδίκασης. Η Τουρκία δεν έχει μόνο υποχρεώσεις, οι οποίες απορρέουν μόνο από τη Συνθήκη της Λοζάννης.

Προβληματισμοί και αντιδράσεις του ΜΗΡ για τις αλλαγές στον νόμο περί βακουφίων

Το ΜΗΡ έχει χαρακτηρίσει το Νόμο περί μειονοτικών Βακουφίων σαν «απασφαλισμένη χειροβομβίδα», αφού «εάν ψηφιστεί ως έχει, ακόμη και τα κοιμητήρια στην Τουρκία θα αποκτήσουν καθεστώς ευαγών ιδρυμάτων». Επιπλέον, το ΜΗΡ συνέκρινε τους κανονισμούς των μειονοτικών ευαγών ιδρυμάτων στην Ελλάδα και στην Τουρκία και ετοίμασε έναν κατάλογο, στον οποίο αναγράφονται τα τμήματα της νέας νομοθεσίας για τα ευαγή ιδρύματα, που μπορεί να λειτουργήσουν ετεροβαρώς [εις βάρος των μειονοτικών ευαγών ιδρυμάτων στην Τουρκία] και αντίθετα με την αρχή της αμοιβαιότητας. Επικριτές της στάσης του ΜΗΡ σημειώνουν πως οι απόψεις του κόμματος ενέχουν ψήγματα εθνικού φανατισμού, αφού οι ιδιοκτήτες των ευαγών ιδρυμάτων που ανήκουν σε μειονότητες, είναι όλοι πολίτες της Τουρκικής Δημοκρατίας. Παράλληλα, αναφέρεται ότι εκπρόσωποι των μειονοτήτων έχουν δηλώσει πως αισθάνονται ως «όμηροι εντός της ίδιας τους της χώρας».

Πρωτοσέλιδο Άρθρο του Ερτζάν Γιαβούζ που δημοσιεύεται στην Today's Zaman με τίτλο «AKP Party backtracks on minority law to appease MHP» αναφέρεται σε σκέψεις του AKP για αλλαγές στο Νόμο περί Βακουφίων, προκειμένου να ικανοποιήσει ενστάσεις που εγείρονται από

⁹ Βλ. Nazli Ilicak, “Lozan deliniyor mu?“, Sabah, 13.02.2008 (<http://arsiv.sabah.com.tr/2008/02/13/ilicak.html>)

πλευράς ΜΗΡ, ως ανταπόδοση για την υποστήριξη του κόμματος αυτού στη συνταγματική τροποποίηση για την άρση της απαγόρευσης της ισλαμικής μαντίλας στα πανεπιστήμια. Το άρθρο παραθέτει τα ακόλουθα συγκεκριμένα σημεία, στα οποία το ΜΗΡ διαφωνεί με τα δικαιώματα των μειονοτήτων:

1. Η προϋπόθεση της υπηκοότητας:

Ο ελληνικός νόμος για τα ευαγή ιδρύματα αναφέρει ότι όσοι βρίσκονται επικεφαλής ενός ευαγούς ιδρύματος πρέπει να είναι Έλληνες πολίτες.

Αντιθέτως, στην Τουρκία η μόνη προϋπόθεση για τους διοικούντες ένα ευαγές ίδρυμα συνίσταται στο να είναι κάτοικοι της χώρας. Δεν υπάρχει σαφής διατύπωση για το θέμα της υπηκοότητας. Έτσι, το ΜΗΡ ζητεί σαφέστερες διευκρινήσεις και τήρηση των προϋποθέσεων επί του θέματος.

2. Η προϋπόθεση της άδειας:

Στην Ελλάδα, σε ό,τι αφορά τα οικονομικά ζητήματα και στα περιουσιακά στοιχεία των «τουρκικών» ευαγών ιδρυμάτων, πρέπει να ζητείται η άδεια του τοπικού μουφτή. Αυτός ο τοπικός μουφτής δεν είναι κάποιος που επελέγη από την Τουρκία, αλλά έχει διοριστεί από τις ελληνικές Αρχές.

Αντιθέτως, στην Τουρκία τα μειονοτικά ευαγή ιδρύματα μπορούν να αποκτούν οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο επιθυμούν. Στην Τουρκία δεν υπάρχει επίσημη υπηρεσία, της οποίας η έγκριση να προαπαιτείται, σε ό,τι αφορά αποκτήματα. Υποτίθεται πως πρέπει να είναι ενήμερη η Γενική Διεύθυνση Βακουφίων, αλλά αυτό είναι όλο.

3. Σε περιπτώσεις διαφωνιών:

Στην Ελλάδα, όταν προκύπτει διαφωνία σχετικά με την παρουσία ενός ευαγούς ιδρύματος, εμπλέκονται υπουργεία για τη ρύθμιση του θέματος.

Αντιθέτως, στην Τουρκία αυτού του είδους οι διαφωνίες αφήνονται για επίλυση στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Το ΜΗΡ, για το συγκεκριμένο θέμα, επιθυμεί να δοθεί περισσότερη εξουσία στα αρμόδια τουρκικά υπουργεία.

4. Αρχή επιθεώρησης:

Στην Ελλάδα, η επιθεώρηση και ο έλεγχος των ευαγών ιδρυμάτων ανήκει στον τοπικό διορισμένο μουφτή.

Στην Τουρκία υπάρχει ένας εσωτερικός μηχανισμός ελέγχου: Ανεξάρτητοι ελεγκτές πρέπει να προετοιμάσουν εκθέσεις για τα Ιδρύματα, τις οποίες και υποβάλλουν στη Γενική Διεύθυνση Βακουφίων. Επίσης, στην Τουρκία, τα μειονοτικά ευαγή ιδρύματα επιλέγουν τους επικεφαλής μεταξύ τους και δεν υφίσταται νόμος που να αφορά αυτές τις επιλογές.

5. Διαφορά εξουσίας:

Στην Ελλάδα, ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας έχει αρμοδιότητα αναφορικά με τη διοίκηση και τη διεύθυνση των μειονοτικών ευαγών ιδρυμάτων στην Κομοτηνή, στην Ξάνθη και στο Διδυμότειχο. Στις λιγότερο κατοικημένες περιοχές της Ξάνθης, της Ροδόπης και του Έβρου, η διεύθυνση των «τουρκικών» ευαγών ιδρυμάτων επαφίεται στους τοπικούς μουφτήδες και στη συνέχεια πληροφορείται σχετικά ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας.

Αντίθετα, στην Τουρκία δεν υφίστανται νόμοι που να αφορούν τη διεύθυνση και τη διοίκηση των μειονοτικών ευαγών ιδρυμάτων.

6. Κερδοσκοπικές εταιρείες:

Στην Ελλάδα, τα ευαγή ιδρύματα είναι μη κερδοσκοπικά και τα έσοδά τους δικαιολογούνται μόνο για αγαθοεργίες και συναφείς δραστηριότητες.

Αντίθετα, στην Τουρκία έχει δοθεί άδεια στα μειονοτικά ευαγή ιδρύματα, όχι μόνο να έχουν κέρδος, αλλά να προχωρούν σε συνεργασίες με ιδιωτικές εταιρείες.

7. Καθεστώς κοιμητηρίων:

Στην Ξάνθη, τη Ροδόπη και τον Έβρο, τα νεκροταφεία των Μουσουλμάνων αναγνωρίζονται ως ευαγή ιδρύματα.

Αντιθέτως στην Τουρκία δεν υφίστανται τέτοιοι κανονισμοί.

Γ. ΘΕΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΤΥΠΟ

Στην ενότητα αυτή, παρατίθενται αυτούσια δύο άρθρα ελληνικού ενδιαφέροντος όπως δημοσιεύονται στις εφημερίδες Zaman και Turkish Daily News αντίστοιχα.¹⁰

Πρώτο, εμφανίζεται το άρθρο του Yonca Poyraz Doğan με τίτλο “*Greek Orthodox Patriarchate wants seized churches back*”, όπως αυτό δημοσιεύεται στην Τουρκική εφημερίδα ZAMAN στις 07.02.2008.¹¹ Το άρθρο αναφέρεται στην κατάληψη 40 εκκλησιών που ανήκαν στο Πατριαρχείο από λεγόμενο «Τουρκικό Ορθόδοξο Πατριαρχείο». Μεταξύ άλλων, αναλύεται και η ιστορική διαδρομή του «Τουρκικού Ορθόδοξου Πατριαρχείου», καθώς και ο τρόπος καταπάτησης Πατριαρχικών περιουσιών. Το άρθρο είναι ενδεικτικό της πρακτικής του Τουρκικού κράτους να περιορίζει τα δικαιώματα και να καταπατά τις περιουσίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Δεύτερο παρατίθεται το άρθρο του Mehmet Özay με τίτλο “*Energy and the new Cyprus problem*”, όπως αυτό δημοσιεύεται στην Τουρκική εφημερίδα Turkish Daily News στις 11.02.2008¹² Το άρθρο αναφέρεται στο ζήτημα της ενέργειας και πώς αυτό θα παίζει ρόλο για τη διαμόρφωση μια νέας στρατηγικής σε σχέση με το Κυπριακό πρόβλημα.

1. «Greek Orthodox Patriarchate wants seized churches back»

Yonca Poyraz Doğan , Today's Zaman, 07.02.2008.

“Based in what is now İstanbul since A.D. 356, the Fener Greek Orthodox Patriarchate has long been asking the Turkish government to return four churches confiscated by the self-declared "Turkish Orthodox Patriarchate" run by the Erenerol family.

The recent investigations into the Ergenekon gang have suggested that there may be links between the deep state gang and this fake "patriarchate."

"They came to İstanbul from Kayseri and declared a so-called 'Turkish Orthodox Patriarchate.' They always tried to undermine the status of the Ecumenical Patriarchate. In 1924, they occupied our church -- the Panayia Kafatiani Church-- in Galata and beat-up our clergymen. Later, in 1926, they occupied another church, the Hristos Church. We have documents proving that these churches belong to us," said Bishop Meliton from the Greek Orthodox Patriarchate on Monday in a special interview with Today's Zaman.

As it turns out, the "Turkish Orthodox Patriarchate" hasn't had a congregation for years but was created by the Turkish state together with a small number of Greek Orthodox members in the 1920s when parts of Anatolia were under Greek control.

In an operation named "Ergenekon" a couple of weeks ago, several people with links to Turkey's "deep state" were arrested. Among them was Sevgi Erenerol, the "media and public relations officer of the independent patriarchate." She is the granddaughter of Father Eftim, founder of the so-called patriarchate.

Father Eftim was a village priest from the Turkish-speaking Karamanlı Greek community of Cappadocia in Anatolia who supported the Turks during the War of Independence.

"Eftim became the leader of the 'patriarchate' in Kayseri in 1922 under the name of the 'Independent Patriarchate of the Turkish Orthodox,'" said Elçin Macar, the author of "İstanbul Rum

¹⁰ Σημειώνεται ότι οι απόψεις που εκφέρονται στα άρθρα εκφράζουν τους συγγραφείς και δεν αποτελούν απαραίτητα απόψεις του Ενημερωτικού Δελτίου Τουρκικής Πολιτικής ούτε του Εργαστήριου Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής. Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να παρουσιαστούν απόψεις ελληνικού ενδιαφέροντος ακριβώς όπως αυτές εκφράζονται σε μερίδα του Τουρκικού τύπου.

¹¹ Today's Zaman, 07.02.2008.

<http://www.todayszaman.com/tz-web/detaylar.do?load=detay&link=133463> (accessed: 07.02.2008)

¹² <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=95823> (accessed: 12./02/2008)

Patrikhanesi" (İstanbul Greek Patriarchate, 2003) and a professor at the Yıldız Technical University's department of political science and international relations.

Eftim and his family were exempted from the population exchange between Greece and Turkey, but his small congregation moved out of the country. Without any congregation, Eftim moved to İstanbul in 1924, together with the "patriarchate," Macar explained. Eftim had some followers in Galata, an area with a large Greek population.

"Eftim and his sons call themselves 'patriarchs.' Who elected them? When? Eftim's son Turgut succeeded his father and called himself Patriarch Eftim II. Then came Turgut's brother, and then they brought Paşa [Sevgi Erenerol's brother] from the United States to assume the role of the 'Patriarch.' They have all been excommunicated by the Orthodox Church," Bishop Meliton said. Bishop Meliton also said Selçuk Erenerol, the father of Sevgi Erenerol, occupied the Aya Nikola and Aya Yani churches, which originally belonged to the Greek minority, on Sept. 1, 1965. Then the property that belonged to these four churches was given to the foundation of this fake patriarchate.

"It was a plan that had been organized back in 1936. The so-called 'Turkish Orthodox Patriarchate' claimed in its 1936 declaration that the two churches, which were to be seized almost thirty years later, belong to it. I don't know how, but on Nov. 11, 1964, the deeds of the Aya Nikola and Aya Yani churches were registered to the church foundation that belongs to the so-called patriarchate," Bishop Meliton added.

He said he visited these churches to see what has been going on and found laundry left out to dry in the courtyard of the Aya Nikola Church, where religious activities are no longer held: "Aya Yani was rented to the Syrian community and Panayia Kafatiani, the so-called center of the 'Turkish Orthodox Patriarchate,' was linked to the Ergenekon gang, as we have learned from the press. Of course, our legitimate demand to guarantee the return of our Galata churches that we have inherited from our forefathers has been constant. The fact that this request coincided with the Ergenekon affair is coincidental, even though the involvement of Sevgi Erenerol demonstrates that our usurped churches have not been used for spiritual or religious matters."

When Bishop Meliton visited the Panayia Kafatiani Church a few years ago, he noticed that the "patriarchate" didn't know how to conduct a religious ceremony. "They didn't even wear their gowns properly. Some people were lighting candles. That was it," he said.

In response to the Greek Orthodox Patriarchate's pleas for the return of these churches, the Turkish government finally gave back the Hristos Church in Galata in 1947 to the Orthodox Patriarchate, but because of a road enlargement in the area, the church was torn down and the compensation paid for its expropriation was given to the foundation of the Turkish Orthodox Patriarchate.

"We don't interfere with anyone establishing whatever church. But it should be done with their own resources. They confiscated our property," Bishop Meliton said.

'Selçuk Erenerol demanded recognition'

Bishop Meliton said after Turgut Erenerol died his brother, Selçuk Erenerol, requested a meeting with members of the Greek Orthodox Patriarchate. On Sept. 10, 1992 at the Greek Orthodox Patriarchate, three bishops received Erenerol, who said they would give back the three churches in Galata to the Greek Orthodox Patriarchate if the Patriarchate recognized the name of the "Turkish Orthodox Church" and Erenerol's right to administer it; rescinded the excommunication of his father, Eftim; and Erenerol's rights to spend income from the 72 properties held by these three church foundations.

"Our Patriarchate representatives made clear to him that these demands were not acceptable. It was unacceptable for the Patriarchate to recognize an institution that was established against the Orthodox Church's principles. Since each church needs income for its continuity and believers made donations for the future of these churches, we couldn't think of separating the income flows from the churches."

Greek Orthodox Patriarchate had 90 properties

In addition to property lost to the bogus patriarchate, the Greek Orthodox Patriarchate has also had many churches taken away by the Turkish Foundations General Directorate. The Patriarchate

once had 90 churches in İstanbul and on the islands of Gökçeada (Imbros) and Bozcaada (Tenedos), the deeds of which belong to the foundation of each church. The Turkish Foundations General Directorate arbitrarily assumed the management of 24 of these foundations, together with their property, calling them "mazbut." "The Foundations General Directorate claims to have the right to rent or transfer these properties -- churches, schools, etc. -- to third parties," Bishop Meliton said, explaining the implications of the "mazbut" status.

"Look what happened to the Greek church and school in Edirnekapı. They are in shambles. In addition, the Foundations General Directorate rented the school in the courtyard of the church to somebody who established a billiard saloon there," he said, showing pictures of the inside of the decaying church and the school building.

He added that the Patriarchate had to go to the European Court of Human Rights for the first time to stand up for its ownership rights over the orphanage building on the island of Büyükada.

"We don't want to go to the court again. We want to solve all our problems in a spirit of good faith and cooperation with the Turkish government. We are tax-paying voters. We serve in the Turkish army. We are loyal Turkish citizens. We don't have political ambitions at all. We have no ties with any sort of gangs. We don't want to be like the Vatican either. We just want to preserve our churches and our faith."

The Turkish Parliament has been debating a bill on minority foundations that was previously vetoed by former President Ahmet Necdet Sezer on the grounds that "it may serve to strengthen minority foundations." State Minister Hayati Yazıcı said last month that these concerns were not shared by Parliament's Justice Commission."

2. "Energy and the new Cyprus problem"

Özay Mehmet, Turkish Daily News, Monday, February 11, 2008

The author adopts the official Turkish terminology concerning Cyprus, which of course is not accepted by the Greek government and the International Community. According to International Law there is only one Republic of Cyprus and this is not the part of the island that is controlled by the Turkish Army. Still we think it would not be justified to make any change to the original text.

"Gerhard Schroeder's visit to the Turkish Republic of northern Cyprus early in February 2008 signals the strategic fact that a new Cyprus problem is emerging. The old Turkish-Greek conflict on the island is being replaced by an energy-centered problem.

Northern Cyprus is now a strategic territory, dominating a new Turkish energy corridor, the new supply route of oil, and soon natural gas, to Europe. For a long time, the Europeans believed that they could control this region via Greek Cypriots. Make Limassol the trading hub of eastern Mediterranean and push Ankara into opening its ports to international shipping carrying the Greek Cyprus-controlled "Flag of Convenience."

Ankara has called this bluff, not only in the diplomatic front, but, more significantly on the ground in real economic terms. The port of İskenderun is now the leading oil exporting terminal in the region. Turkish government plans to turn İskenderun into the Rotterdam of eastern Mediterranean. The world, including Schroeder's new Russian friends, is watching. They can see ahead.

Limassol is declining as a regional center of shipping. International shipping companies are leaving this port city for more profitable locations in Singapore and elsewhere, giving up the hope that Ankara will dance to the European Union's music.

Turkish shipping interests centered in İstanbul expect to cash in on the estimated \$1.5 billion worth shipping and transit services linked to the İskenderun terminal. Ankara is obliged to listen to this important constituency. It will resist opening its ports, as demanded by the EU to Greek Cypriot (i.e. international FOC) shipping, unless and until its own EU membership aspirations are fully met

and the EU effectively delivers its promises to the Turkish Cypriots. If EU does not listen to the increasingly disillusioned Turkish Cypriots, it should now listen to Schroeder. He traveled to northern Cyprus to declare that the EU should stop punishing TCs and keep its promise for lifting the Greek Cypriot embargoes on them.

A new problem: All about energy

The Turkish Cypriots, in the meantime, are sitting pretty tight, realizing slowly the new geopolitics being played in their backyard. What is not fully realized yet is that the Old Cyprus Problem is dead, having died with the Annan Plan.

A New Cyprus Problem is on the agenda. It is all about energy, and the control of energy corridor. The new energy problem, centered on Cyprus, has two dimensions. One is the potential of oil reserves in the territorial waters around the island. The other is the control of sea lanes in waters to the north of northern Cyprus and south of Anatolian coastline, the Turkish Energy Corridor (TEC).

The oil potential in territorial waters of the island is in disputed waters. The Greek Cypriot authorities have already signed agreements over exploration rights with Egypt and Lebanon, but Turkey, the dominant power in the area, has claimed some of these as its own territorial water. It is unlikely anything will come out of this potential, even if significant oil reserves were to be discovered.

More important is the TEC. Increasingly, other high-ranking European and international diplomats will follow in the footsteps of Gerhard Schroeder courting northern Cyprus government. Why? By geography, the TEC is similar to the Straits of Hormuz. Nobody would like to see it in unfriendly hands, least of all the Europeans and the Americans. Turks, unlike Iranians, are pro-West, even though to date they have been unfairly treated. Not too much longer, though.

The political implications of TEC are immense. With a divided island, now looking permanently partitioned on account of the impending re-election for a second term of the inflexible Greek Cypriot President Papadopoulos, neither the EU nor the United States nor the world at large, can afford to sit and watch the unresolved Cyprus problem descend into yet another zone of hot conflict in a chaos-ridden world, hungry for oil.

Gradually but surely, therefore, the coming years will witness a Two-State solution in Cyprus, first by the lifting of political and economic embargoes on northern Cyprus in the international arena, followed by statehood, similar to what is happening in Kosovo.”

(* Özay Mehmet, Ph.D, is professor emeritus with the Carleton University, Ottawa, Canada and professor of economics with the Eastern Mediterranean University, northern Cyprus. He can be reached at mehmet5010@rogers.com) © 2005 Dogan Daily News Inc. www.turkishdailynews.com.tr

Α. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

A. Έγγραφα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:

- «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η στρατηγική για τη Διεύρυνση και οι κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2007-2008», Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (2007) 633 τελικό, Βρυξέλλες, 6.11.2007.»
- Commission of the European Communities, “Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, Enlargement Strategy and Main Challenges 2007-2008”, Brussels, 6.11.2007
- Commission of the European Communities, “Proposal for a Council Decision on the principles, priorities and conditions contained in the Accession Partnership with Turkey and repealing Decision 2006/35/EC”, Brussels, 6.11.2007
- Commission of the European Communities, “Turkey 2007 Progress Report”, Commission Staff Working Document, COM(2007) 663, Brussels, 6.11.2007
- «Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Βρυξελλών», Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 16616/07, 14 Δεκεμβρίου 2007.
- «Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2007 σχετικά με τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας», Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Στρασβούργο, 24 Οκτωβρίου 2007

B. Δευτερογενείς πηγές:

Βιβλία:

- Frangoudaki A. and C. Keyder (edt), “Ways to modernity in Greece and Turkey: encounters with Europe, 1850-1950”, London & New York: I.B. Tauris, 2007.
- Guney N. A., “Contentious issues of security and the future of Turkey”, Aldershot, Burlington, Ashgate, England, 2007.
- “Medium Term Programme (2008-2010)”, Undersecretariat of State Planning Organization, Republic of Turkey, Ankara, 2007

Άρθρα¹³:

- Baban F. and F. Keyman, “Turkey and Postnational Europe: Challenges for the Cosmopolitan Political Community”, European Journal of Social Theory, Volume 11, No. 1, February 2008, pp. 107-124.
- Bagdonas T. O., “Middle Easternization of Turkey's Foreign Policy: Does Turkey Dissociate from the West?”, Turkish Studies, Routledge, Volume 9 Issue 1 2008
- Bagdonas T. O., *The Clash of Kemalisms? Reflections on the Past and Present Politics of Kemalism in Turkish Political Discourse*, Turkish Studies, Routledge, Volume 9 Issue 1 2008
- Barysch K., “Turkey's role in European energy security”, Centre for European Reform, Essay, December 2007
- Cakir R., “The Reemergence of Hizballah in Turkey”, Policy Focus Number 74, September 2007
- Crabtree S., “Turks at Odds Over Islamic Law”, Gallup, Inc, December 10, 2007
- Diez Th., “Expanding Europe: The Ethics of EU-Turkey Relations”, Ethics & International Affairs, Volume 21.4, Winter 2007.
- Elveren A. Y. “Social Security Reform in Turkey: A Critical Perspective”, Review of Radical Political Economics, February 2008

¹³ Η επισκόπηση της αρθρογραφίας πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία του Σταμάτη Λάσκαρη.

- Επισκόπηση Τουρκίας, C.I.P.T., Τεύχος 4 - Turkey Report, Vol. 4
- Guida M., “AKP's Move to “Conquer” the Center-Right: Its Prospects and Possible Impacts on the Democratization Process” Turkish Studies, Routledge, Volume 9 Issue 1 2008
- Kodaloglu A., “Turkey: Between the Iranian-Syrian Axis, Israel, and the West”, Vol. 7, No. 21 20 November 2007
- Rubin M., “Is Iraqi Kurdistan a Good Ally”, AEI Middle Eastern Outlook, January 2008
- Rubin M., “The Proposed U.S. Security Commitment to Iraq, What Will Be In It and Should It Be a Treaty?”, House Foreign Affairs Committee, 23 January 2008
- Cordesman A. H., “Iraqi Security Forces: A Strategy for Success”, Middle East Quarterly, Winter 2008
- Parris M. R., “Turkey Lashes Out at U.S. Lawmakers for Armenian ‘Genocide’ Measure”, Turkey, Foreign Policy, Brookings Institute, February 18, 2008
- Parris M. R., “Last Chance for U.S.-Turkish Relations?”, The Brookings Institution, October 31, 2007
- Rheault M., “Headscarves and Secularism: Voices From Turkish Women”, Gallup, Inc, February 8, 2008
- Rheault M and Mogahed D., “Majorities See Religion and Democracy as Compatible”, Gallup, Inc, October 3, 2007
- “Special Issue: Early Twentieth-Century Middle Eastern Feminisms, Nationalisms, and Transnationalisms”, Journal of Middle East Women's Studies, Volume 4, Number 1, Winter 2008
- Sumru A., “The sources of long-term economic growth for Turkey, 1880-2005”, CEPR discussion papers 6463, 2007, London
- Tak Y., “The Neo-nationalist Resurgence in Turkey”, Turkish Studies, Routledge, Volume 9 Issue 1 2008
- Taspinar O., “Turkish-American Relations: The Perfect Storm”, The Brookings Institution, October 15, 2007
- Tezcur G. M., “Turkey's secular angst”, terrorism.openDemocracy, 04 February 2008
- Tezcur G. M., “Turkey's Kurdish challenge”, openDemocracy, 08 November 2007
- Tsarouhas D. and T. Bolukbasi, “Exogenous pressures and social policy: Greece and Turkey in comparative perspective”, European University Institute working papers, RSC, 2007/38.
- “Turkey: Urge Visiting Sudanese Leader to End Atrocities”, Human Rights Watch, New York, January 20, 2008
- Vaisse J., “Challenges in French-Turkish Relations from Chirac to Sarkozy”, The Brookings Institution, January 28, 2008

Γ. Πηγές πληροφόρησης στο Διαδίκτυο:

Πηγές πληροφόρησης για την σύνταξη του παρόντος Ενημερωτικού Δελτίου αποτέλεσαν - εκτός από άρθρα ακαδημαϊκών και εκθέσεις διεθνών οργανισμών- άρθρα του Τουρκικού και Διεθνούς τύπου. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν οι επίσημες ιστοσελίδες κρατικών φορέων και οργανισμών καθώς και Τουρκικών πολιτικών κομμάτων. Παρακάτω παρατίθεται ο κατάλογος των βασικών ιστοσελίδων που χρησιμοποιήθηκαν:

Α. Τουρκικοί κρατικοί φορείς και πολιτικά κόμματα:

- <http://www.ysk.gov.tr>
- <http://www.bygem.gov.tr>
- <http://www.mfa.gov.tr>
- <http://www.genelsecimleri.com>

- <http://www.secim.com>
- <http://www.star.com.tr>
- <http://www.akp.org.tr>
- <http://www.chp.org.tr>
- <http://www.mhp.org.tr>
- <http://tsk.mil.tr>

Β. Τουρκικός Τύπος:

- <http://www.aa.com.tr>
- <http://www.hurriyet.com.tr>
- <http://www.zaman.com.tr>
- <http://www.cumhuriyet.com.tr>
- <http://www.milliyet.com.tr>
- <http://www.radikal.com.tr>
- <http://www.sabah.com.tr>
- <http://www.stargazete.com.tr>
- <http://www.turkiyegazetesi.com.tr>
- <http://www.yenisafak.com.tr>

- <http://www.milliyet.com.tr>
- <http://www.ntv.com.tr>
- <http://www.haberler.com>
- <http://www.turkishdailynews.com.tr>

Γ. Διεθνή μέσα πληροφόρησης:

- <http://europa.eu>
- <http://www.spiegelonline.de>
- <http://www.diewelt.de>
- <http://www.faz.de>
- <http://www.sueddeutsche.de>
- <http://www.lemonde.fr>
- <http://www.figaro.fr>
- <http://www.iht.com>
- <http://www.ft.com>
- <http://www.guardian.co.uk>
- <http://www.elpais.com>
- <http://www.abc.com>
- <http://www.elmundo.com>
- <http://www.repubblica.it>
- <http://www.tanea.gr>
- <http://www.kathimerini.gr>
- <http://www.enet.gr>
- <http://www.in.gr>
- <http://www.euractiv.com>
- <http://www.euobserver.com>